

मार्माको गौरव

मार्मा गाउँपालिकाको आधारभूत तह (कक्षा ४-८) को स्थानीय पाठ्यक्रम

२०७९



मार्मा गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

लटिनाथ, दार्चुला

सुदूरपश्चिम, प्रदेश नेपाल

प्राक्कथन

स्थानीय स्रोत साधनको उपयोग गरी स्थानीय विज्ञहरूको सहकार्यमा तयार पारि स्थानीय स्तरमै कार्यान्वयन गरिने पाठ्यक्रम स्थानीय पाठ्यक्रम हो। सोहि कुरालाई आत्मसाथ गरी मार्या गाउँपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण समितिको सहकार्यमा यो पाठ्यक्रम तयार पारिएको छ। यस पाठ्यक्रमले मार्या गाउँपालिकाको संस्कृति, चालचलन, रहनसहन, वेशभुषा, जीवनशैली, जडिबुटी, भूगोल, ऐतिहासिक धार्मिक, पुरातात्विक सम्पदाहरूको पहिचान गरी तिनको संरक्षण र विकासमा टेवा पुर्‍याउने छ।

स्थानीय पाठ्यक्रमको ऐतिहासिक सन्दर्भ नियाल्दा प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०४९ मा कक्षा १-३ सम्म एउटा विषय स्थानीय भाषामा पठनपाठन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको पाइन्छ भने प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०६२ र २०६५ ले प्राथमिक तह कक्षा १-५ मा स्थानीय विषय / मातृभाषा विषयलाई पाठ्यक्रम ४ र पूर्णाङ्क १०० कायम गरिएको छ। राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०६३ ले स्थानीय पाठ्यक्रमको विषय र विषयवस्तु छनौटको सम्पूर्ण जिम्मा स्थानीय तहमा नै दिने कुरा उल्लेख गरिएको छ। यसैगरी स्थानीय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७१, नेपालको संविधान, २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६, आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रम २०७६, पन्ध्रौँ योजना अवधारणा पत्र २०७६/०७७ देखि २०७९/८० मा पनि स्थानीय पाठ्यक्रमको बारेमा व्यक्त गरिएकाले तिनै सामग्रीलाई आधार बनाएर पाठ्यक्रम विकासका सिद्धान्तहरूको उपयोग गरी यो पाठ्यक्रम तयार पारिएको छ।

मार्या गाउँपालिकाको आवश्यकताको प्राथमिकताका आधारमा यो पाठ्यक्रम तयार पारिएको छ। यो पाठ्यक्रम तयार पार्नका लागि सहयोग पुर्‍याउनु हुने विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ, प्रधानाध्यापक, शिक्षक, समाजसेवि, वुद्धिजीवि एवम् सम्पूर्ण व्यक्ति र संस्थाप्रति हार्दिक कृतज्ञ व्यक्त गर्दछ साथै आगामी दिनहरूमा पनि यस पाठ्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि अपेक्षा राख्दछ साथै कार्यान्वयनका क्रममा देखापरेका कमिकमजोरी, समस्या र समसामयिक सुधारका लागि उपयुक्त सुझावका लागि मार्या गाउँपालिका अपेक्षा राख्दछ।

मार्या गाउँपालिका
स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण समिति
लटिनाथ, दार्चुला

प्रकाशक: मारुा गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

लटिनाथ, दार्चुला

सुदूर पश्चिम, प्रदेश नेपाल

स्वीकृत मिति: मारुा गाउँ कार्यपालिकाको मिति २०७९|३|९ गतेको बैठकबाट कक्षा ४ - ५ र मिति २०७९|१०|९ गतेको बैठकबाट कक्षा ६ - ८ को पाठ्यक्रम स्वीकृत

१. परिचय

विविधतामा एकता नेपालको विशिष्ट पहिचान हो। जाति, भाषा, धर्म, संस्कृति, चालचलन, भूगोलका कारण यस्तो विविधता रहेको छ। उक्त परिप्रेक्षमा देशको समग्र पक्षको विविधतालाई समेटि एकैखालको पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्दा सबैखाले विविधताको सम्बोधन गर्न नसकिने वास्तविकतालाई स्वीकार गरी विविधताको सम्मान र स्थानीय आवश्यकतालाई सम्बोधन हुनेगरी शिक्षा क्षेत्रमा समावेश गरी शिक्षा प्रदान गर्न स्थानीय पाठ्यक्रमको अवधारणा विकास भएको हो। ऐतिहासिक सन्दर्भलाई नियालेरहेर्दा प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०६२/२०६५, राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६३, स्थानीय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७१, नेपालको संविधान, २०७२, राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६, प्राथमिक शिक्षाको पाठ्यक्रम, २०७६ आदिले आधारभूत तह कक्षा १ देखि ८ सम्म स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनको अधिकार स्थानीय तहलाई प्रत्यायोजन गरेकाले मार्मा गाउँपालिकाले पनि यो पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने जमर्को गरेको छ।

मार्मा गाउँपालिकाभित्रका आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न स्थानीय जनशक्ति, स्थानीय साधन स्रोत र स्थानीय विषयवस्तु समावेश हुनेगरी मार्मा गाउँपालिकाले यो पाठ्यक्रम तयार गरेको छ। यस पाठ्यक्रममा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य, पाठ्यक्रम निर्माणका सिद्धान्तहरू, राष्ट्रिय पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका तहगत सक्षमताहरू, सिकाइ सहजीकरण प्रकृया, मूल्याङ्कनलाई आत्मसाथ गरीएको छ। साथै प्राथमिक शिक्षा (कक्षा १-३) पाठ्यक्रम, २०६२, प्राथमिक शिक्षा (कक्षा ४-५) पाठ्यक्रम, २०६५ मा सामाजिक अध्ययन, शारीरिक शिक्षा र सिर्जनात्मक कला विषयको पाठ्यक्रम ८०% केन्द्रले र २०% स्थानीय तहले निर्माण गर्ने र पाठ्यभार ४ निर्धारण गरिएको थियो। यसै गरी समयको गतिसँगै राष्ट्रिय आवश्यकता बढ्दैजाने र पाठ्यक्रममा परिमार्जन गर्नुपर्ने भएकाले राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ तयार परियो र त्यसमा आधारभूत तह कक्षा १-३ मा २०७६ पाठ्यघण्टा ५ र १०० पूर्णाङ्कको तथा आधारभूत तह कक्षा ४-५ मा पाठ्यघण्टा ४ र आधारभूत तह कक्षा ६-८ मा पाठ्यघण्टा ४ रहने व्यवस्था गरिएको छ। राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ तथा वर्तमान समयमा कार्यान्वयनमा रहेका पाठ्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम अत्यावश्यक रहेकाले यो पाठ्यक्रम तयार पारिएको छ।

२. पाठ्यक्रमको औचित्य

राष्ट्रिय पाठ्यक्रमले स्थानीय तहका समस्या, आवश्यकता र विविधताको सम्बोधन गर्न नसक्ने भएकाले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरीएको हो। यस पाठ्यक्रमको औचित्य देहायबमोजिम रहेको छः

- क) बालबालिकाहरूलाई मार्मा गाउँपालिका र दार्चुला जिल्लाको इतिहास, भूगोल, संस्कृति, चालचलन, रितिरिवाज अनुकूलका विषयवस्तुलाई प्रोत्साहित गर्न,
- ख) मार्मागाउँपालिका र दार्चुला जिल्लाको धार्मिक, प्राकृतिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक सम्पदाको पहिचान, संरक्षण र विकासमा सहयोग पुर्याउन,

- ग) स्थानीय पेसा, व्यवसाय, प्रविधि, कला उद्योग र प्राकृतिक स्रोतको पहिचान, संरक्षण र विकास सहयोग पुर्याउन,
- घ) शिक्षालाई व्यवहारिक जीवनसापेक्ष बनाई जीविकोपार्जनमा सहयोग पुर्याउन,
- ङ) देशको संरचना पक्षलाई आत्मसात गरी समन्वय, सहकारिता र सहअस्तित्वको व्यवहारिक रूपमा प्रयोग गराउन,
- च) स्वपहिचान र आत्मसम्मानकासाथ स्वावलम्बी जीवनयापनकालागि प्रेरित गराउन।

३. पाठ्यक्रम विकास प्रक्रिया

पाठ्यक्रम विकास एक बहुआयामिक र जटिल कार्य भएकाले यसमा विशेषज्ञ, समय साधन र सामाग्रीहरूको आवश्यकता पर्दछ। विभिन्न व्यक्ति, समूह, समाज र ज्ञानको परिवर्तित स्वरूपलाई आत्मसाथ गरी पाठ्यक्रम निर्माण गरिनु पर्ने हुन्छ। यस कर्ममा राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका मान्यता तथा सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गरिएको छ। यो पाठ्यक्रम निर्माणका कर्ममा देहायबमोजिमको प्रकृया अवलम्बन गरियो:

- क) राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले निर्धारण गरेका पाठ्यक्रमको संरचना तथा आधारभूत सिद्धान्तमा आधारित भई पाठ्यक्रम विकास गरिएको छ।
- ख) पाठ्यक्रम निर्माण समिति तथा उपसमिति गठन गरि सुझावहरू सङ्कलन गरिएको छ।
- ग) गाउँपालिका भित्रका विभिन्न क्षेत्रका विज्ञहरूमेतकोको सहभागितामा क्षेत्रगत उपक्षेत्रगत आवश्यकता पहिचान र विषयवस्तुको पहिचान तथा विश्लेषण गरी विषयवस्तु निर्धारण गरिएको छ।
- घ) शिक्षक, प्रधानाध्यपक लगायतका वौद्धिक व्यक्तिहरूको सहभागितामा मस्यौदा पाठ्यक्रम लेखन कार्यदल गठन गरी मस्यौदा तयार पारियो।
- ङ) मस्यौदा पाठ्यक्रमलाई आम सरोकारवालाको सहभागितामा छलफलका लागि पेश गरियो र आवश्यक काटछाट गरियो।
- च) पाठ्यक्रमको मस्यौदामा प्राप्त सुझावहरूको आधारमा सम्पादन गरी स्वीकृतिकालागि मार्मा गाउँकार्यपालिका समक्ष पेश गरियो।

४. पाठ्यक्रम विकासमा अवलम्बन गरिएका सिद्धान्तहरू

पाठ्यक्रम बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासमा केन्द्रित हुनुपर्दछ। बालकेन्द्रित सिकाइमा आधारित यो पाठ्यक्रम मूलतः राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले निर्धारण गरेका स्थानीय आवश्यकतामा आधारित सिद्धान्त, समावेशीयताको सिद्धान्त, सूचना सञ्चार प्रविधिमा आधारित सिद्धान्त, जीवनोपयोगि

सिद्धान्त, सहभागितामूलक सिद्धान्त, लचिलोपन र विविधतामा आधारित सिद्धान्त, पूर्वीय ज्ञानमा आधारित र खोजमा आधारित सिद्धान्तहरूको उपयोग गरी तयार पारिएको छ।

५. शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्यहरू

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ अनुसार विद्यालय शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्यहरू निम्नानुसार हुने छन्:

- १) प्रत्येक व्यक्तित्मा अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटन गरी व्यक्तित्व विकास गर्ने,
- २) सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका मूल्य तथा मान्यताप्रति प्रतिबद्ध, राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति बफादार, स्वाभिमानी, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई सम्मान गर्ने, चरित्रवान, नैतिकवान एवम् जिम्मेवार नागरिक तयार गर्ने,
- ३) श्रमप्रति सम्मान एवम् सकारात्मक सोच भएका, रोजगार तथा स्वरोजगारउन्मुख उत्पादनशील, उद्धमशील र सिपयुक्त नागरिक तयार गर्ने,
- ४) व्यक्तिको सामाजिकीकरणमा सहयोग गर्दै सामाजिक सद्भाव तथा सहिष्णुता र राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्न सहयोग पुर्याउने,
- ५) प्राकृतिक तथा राष्ट्रिय सम्पदा र पर्यावरणको संरक्षण, संवर्धन र सदुपयोग गर्दै दिगो विकासमा योगदान गर्न सचेत नागरिक तयार गर्ने,
- ६) प्रत्येक व्यक्तित्मा शान्ति, मानव अधिकार, समानता, समावेशीता र सामाजिक न्यायका मान्यताअनुरूपको आचरण विकास गरी समतामूलक, समावेशी, न्यायपूर्ण र समाजवादउन्मुख राष्ट्र निर्माणमा मद्दत गर्ने,
- ७) राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धी, आधुनिक सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने विश्वपरिवेश सुहाउँदो दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने,
- ८) वैज्ञानिक अवधारण, तथ्य, सिप, सिद्धान्त तथा प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने वैज्ञानिक सुझबुझ भएका र खोज तथा अनुसन्धानमुखी जनशक्ति तयार गर्ने,
- ९) रचनात्मक तथा समालोचनात्मक चिन्तन गर्ने, जीवनोपयोगी सिप भएका सहिष्णु र भाषिक सक्षमतामा निपूर्ण नागरिक तयार गर्ने,
- १०) नेपाली मौलिक कला, संस्कृति, सौन्दर्य, आदर्श तथा वैशिष्ट्यहरूको संरक्षण, संवर्धन र विस्तारतर्फ अभिप्रेरित भई नेपाली पहिचानप्रति गौरव गर्ने नागरिक तयार गर्ने,
- ११) जलवायु परिवर्तन तथा प्राकृतिक एवम् मानव सिर्जित प्रकोपप्रति सचेत रही सम्भावित जोखिम न्युनीकरण तथा विपद व्यवस्थापन गर्न सक्षम नागरिक तयार गर्ने,
- १२) सामाजिक न्यायमा आधारित समृद्ध राष्ट्र निर्माणका निम्ति आवश्यक मानव संसाधनको विकास गर्ने।

६. विद्यालय शिक्षाको तहगत र कक्षागत संरचना

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले विद्यालय शिक्षालाई आधारभूत र माध्यमिक गरी दुई तहमा बाँडेको छ । आधारभूत तहको कक्षा १ प्रवेश गर्नुपूर्व १ वर्षको प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको व्यवस्था हुनेछ। विद्यालय शिक्षाको संरचनामा कक्षा १ देखि ८ सम्म गरी आठ वर्ष अवधिको आधारभूत शिक्षा र कक्षा ९ देखि १२ सम्मको चार वर्ष अवधिको माध्यमिक शिक्षा कायम गरिएको छ। माध्यमिक शिक्षा साधारण, प्राविधिक तथा व्यवसायिक र परम्परागत गरी ती धारको हुने छ। माध्यमिक शिक्षाको प्राविधिक तथा व्यवसायिक धारतर्फ थप एक वर्ष अवधिको व्यावहारिक अभ्यास (apprenticeship) समेटिने छ। सिकारुको उमेर, सिकाइ क्षमतास्तर तथा बालमनोविज्ञान समेतलाई आधार मानी विद्यालय शिक्षाको तहगत र कक्षागत संरचना निम्नबमोजिम निर्धारण गरिएको छ:

विद्यालयको तह	कक्षा	उमेर समूह	सिकाइ क्षमता स्तर
प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा	प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा	४ वर्ष	
आधारभूत शिक्षा	कक्षा १-३	५ देखि ७ वर्ष	तह १
	कक्षा ४-५	८ देखि ९ वर्ष	तह २
	कक्षा ६-८	१० देखि १२ वर्ष	तह ३
माध्यमिक	कक्षा ९-१०	१३ देखि १४ वर्ष	तह ४
	कक्षा ११-१२	१५ देखि १६ वर्ष	तह ५

७. विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम संरचना

विद्यालय तहको पाठ्यक्रम संरचना निम्नानुसार हुने छ:

तालिका १. प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको संरचना

क्र. स.	सिकाइ क्षेत्रहरू	सिपहरू	वार्षिक समय घण्टामा
१.	आधारभूत सिप सिकाइका क्षेत्रहरू	क. शारीरिक सिप ख. संवेगात्मक सिप	३८४

		ग. सामाजिक, सांस्कृतिक र नैतिक सिप घ. वौद्धिक तथा मानसिक सिप ङ. स्वास्थ्य, पोषण, सुरक्षा र वातावरणीय सिप च. सिर्जनात्मक सिप	
२.	विषयगत सिप सिकाइका क्षेत्र	क. भाषिक सिप ख. पूर्व गणितीय सिप ग. दृश्यकला, कार्यतरिका र सिर्जनशीलता घ. वरपरको वातावरण ङ. सामाजिक सिप	१९२
जम्मा			५७६

(उपर्युक्त तालिकामा उल्लिखित क्रियाकलाप र समयबाहेक मनोरञ्जन क्रियाकलाप, वाह्यखेल र आराम गर्ने समयगरी कम्तिमा दैनिक १ घण्टाका दरले वर्षभरिमा २५६ घण्टासम्म वार्षिक समय थप हुन सक्ने छ।)

तालिका २ : आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रमको संरचना

क्र.स	विषय सम्बन्धी क्रियाकलाप पाठ्यघण्टा	पाठ्यघण्टा	वार्षिक कार्यघण्टा
१	भाषिक सिप विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप (नेपाली)	५	१६०
२	भाषिक सिप विकाससम्बन्धी क्रियाकलाप (अंग्रेजी)	४	१२८
३	गणितीय सिप विकाससम्बन्धी क्रियाकलाप	४	१२८
४	विज्ञान,स्वास्थ्य र शारीरिक शिक्षा,सामाजिक अध्ययन,चारित्रिक विकास तथा सिर्जनात्मक कलासम्बन्धी क्रियाकलाप(सेरोफेरो)	८	२५६
५	मातृभाषिक सिप/स्थानीय विषयवस्तु सम्बन्धी क्रियाकलाप (स्थानीय विषय)	५	१६०

जम्मा	२६	८३२
-------	----	-----

तालिका ३. आधारभूत तह कक्षा ४-५ को पाठ्यक्रम संरचना

क्र. स.	विषय	पाठ्यघण्टा	वार्षिक कार्यघण्टा
१.	नेपाली	५	१६०
२.	अङ्ग्रेजी	५	१६०
३.	गणित	५	१६०
४.	विज्ञान तथा प्रविधि	५	१६०
५.	सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा	५	१६०
६.	स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला	३	१२८
७.	मातृभाषा वा स्थानीय विषय	४	१२८
जम्मा		३२	१०२४

तालिका ४. आधारभूत तह (कक्षा ६-८) को पाठ्यक्रम संरचना

क्र. स.	विषय			पाठ्यघण्टा	वार्षिक कार्यघण्टा
	साधारण	संस्कृत शिक्षा/ गुरुकुल / वेद विद्याश्रम शिक्षा	गोन्पा तथा विहार मदर्सा शिक्षा		
१.	नेपाली	नेपाली	नेपाली	५	१६०
२.	अङ्ग्रेजी	अङ्ग्रेजी वा संस्कृत रचना	अङ्ग्रेजी	५	१६०
३.	गणित	गणित	गणित	५	१६०
४.	विज्ञान तथा प्रविधि	विज्ञान तथा प्रविधि वा	विज्ञान तथा प्रविधि	५	१६०

		संस्कृत व्याकरण			
५.	साजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा	साजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा वा कर्मकाण्ड	साजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा	५	१६०
६.	स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला	संस्कृत भाषा	स्थानीय विषय वा बौद्ध शिक्षा वा सम्भोटा व्याकरण वा अन्य वा अचार शिक्षा (दिनियात) वा कुरान (अरेवबिक)	३	९६
७.	मातृभाषा वा स्थानीय विषय वा संस्कृत भाषा	वेद वा नीती शास्त्र	भोट भाषा वा पाली भाषा वा संस्कृत वा वा अन्या भाषा वा उर्दु भाषा	४	१२८
जम्मा				३२	१०२४

८. आधारभूत शिक्षाका (कक्षा १-८) तहगत सक्षमताहरू

विद्यालय शिक्षा अन्तरगत आधारभूत शिक्षा कक्षा १-८ का विद्यार्थीले हासिल गर्ने सक्षमताहरू निम्न बमोजिम हुनेछन्

१. सेशप्रेम तथा राष्ट्रिय एकताको भावना एवम् लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता तथा संस्कार व्यवहार प्रदर्शन
२. भाषिक तथा सञ्चार सिपको विकास र व्यवहारिक, सिर्जनात्मक एवम् सान्दर्भिक प्रयोग

३. सूचना र विचारको आदान प्रदान विश्लेषण तथा सूचना प्रविधिको समुचित प्रयोग
४. तार्किक तथा व्यवहारिक गणितीय सिप एवम् अभिवृत्ति विकास र प्रयोग
५. वैज्ञानिक अवधारणा तथ्य, सिद्धान्त र नियम प्रतिको जिज्ञासा एवम् बोध र दैनिक जीवनमा प्रयोग
६. मानवमूल्य र मान्यता एवम् सामाजिक गुणको विकास तथा नागरिक कर्तव्य प्रतिको सजगता
७. जनसङ्ख्या, वातावरण संरक्षण र दिगो विकास बिचको अन्तरसम्बन्धको बोध र दैनिक जिवनमा प्रयोग
८. शारीरिक तन्दुरुस्ती स्वस्थकर जीवनशैली र जीवनोपयोगी सिपको विकास
९. स्थानीय अधुनिक पेशा व्यवसाय र प्रविधि श्रम प्रति सम्मान तथा व्यवहार कुशल सिपको प्रयोग
१०. नेपाली कला, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण तथा संवर्धन एवम् सिर्जनशीलताको विकास र प्रयोग
११. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश सँग परिचित भई विविधता विश्वबन्धुत्व र सहअस्तित्व बोध तथा स्वीकार
१२. दैनिक जिवनमा आइपर्ने व्यवहारिक समस्याको पकिचान विश्लेषण समाधान

९. आधारभूत तह (कक्षा ४-५) का तहगत सक्षमताहरू

१. देशप्रेमको भावना एवम् लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता र संस्कारको विकास आधारभूत भाषिक तथा सञ्चार सिपको विकास र व्यवहारिक प्रयोग
२. आधारभूत गणितीय अवधारणा र सिपको विकास र प्रयोग
३. नैतिकता अनुशासन सदाचार र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक मूल्यान्यता एवम् चारित्रिक गुणको विकास
४. विज्ञान, वातावरण, सूचना प्रविधि सम्बन्धी आधारभूत सिपको विकास
५. शारीरिक तन्दुरुस्ती, स्वस्थकर बानी, सरसफाई र जीवनोपयोगी सिप तथा व्यवहारकुशल
६. सिपको विकासकला तथा सौन्दर्यप्रति अभिरुची, सिर्जनात्मक र समालोचनात्मक सिपको विकास
७. आफ्नो परिवेशसँग परिचित भई विभिन्न जातजाति, धर्म, भाषा, संस्कृति, क्षेत्रप्रति सम्मान र समभावको विकास

१०. आधारभूत शिक्षा (कक्षा ६-८ का सक्षमताहरू

आधारभूत तह कक्षा ६ - ८ का सक्षमताहरू देहाय बमोजिम हुने छन्

१. देशप्रेम एवम् राष्ट्रियताको भावना विकास
२. लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता र संस्कारको विकास र विविधता प्रतिको सम्मान
३. भाषिक तथा सञ्चार सिपको विकास र व्यवहारिक, सिर्जनात्मक सान्दर्भिक प्रयोग
४. सूचना र विचारको आदान प्रदान, विश्लेषण तथा सूचना प्रविधिको समुचित प्रयोग
५. तार्किक तथा व्यवहारिक गणितीय ज्ञान, सिप र अभिवृत्तिको विकास र प्रयोग
६. वैज्ञानिक अवधारणा, तथ्य, सिद्धान्त र नियम प्रतिको जिज्ञासा एवम् बोध र व्यवहारिक जीवनमा प्रयोग
७. नैतिकता, अनुशासन, सदाचार, स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक र मानवमूल्य, मान्यता एवम् चारित्रिक र नागरिक गुणको विकास
८. जनसङ्ख्या, वातावरण संरक्षण र दिगो विकास बिचको अन्तरसम्बन्धको बोध एवम् व्यवस्थापनमा सहयोग
९. शारीरिक तन्दुरुस्ती, स्वस्थकर जीवन शैली, र जीवनोपयोगी सिप विकास
१०. स्थानीय र आधुनिक पेसा व्यवसाय र प्रविधि र श्रम प्रति सम्मान तथा व्यवहार कुशल सिप
११. नेपाली कला, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण तथा संवर्द्धन एवम् सिर्जनशीलताको प्रयोग
१२. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सामाजिक तथा भौगोलिक परिवेश सँग परिचित भई विविधता, सहभागिता र सहअस्तित्व बोध तथा स्वीकार
१३. दैनिक जीवनमा आइपर्ने व्यवहारिक समस्याको पहिचान, विश्लेषण तथा समाधान

११. पाठ्यक्रम मूल्याङ्कन, माध्यम भाषा र पाठ्यक्रम कार्यान्वयन

यस पाठ्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्ने आधारहरू राष्ट्रिय पाठ्यक्रम मूल्याङ्कनका आधारहरूलाई नै मूल्याङ्कनको आधार बनाइने छ। नेपाली र मातृभाषालाई माध्यम भाषा बनाइने छ भने पाठ्यक्रम कार्यान्वयन कक्षा १-५ को शैक्षिक सत्र २०८० सालमा बाट पूर्ण कार्यान्वयन गरिने छ भने कक्षा ६ - को २०८० मा परीक्षण गरी २०८१ सालमा कार्यान्वयन गरिने छ।

१२. कक्षा ४ - ५ का सक्षमताहरू

यस गाउँपालिकाको स्थानीय विषय मार्माको गौरबका कक्षा ४- ५ का तहगत सक्षमताहरू देहाय बमोजिम हुने छन्:

- क) मार्मा गाउँपालिकाको भौगोलिक तथा ऐतिहासिक अवस्थाको पहिचान
- ख) मार्मा गाउँपालिकामा पाइने वनस्पति तथा पशुपक्षीको पहिचान
- ग) मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, संरक्षण एवम् प्रचारप्रसार
- घ) असल सामाजिक मूल्यमान्यताको अनुसरण, सामाजिक समस्या र विकृतिहरूको पहिचान तथा रोकथाम
- ङ) मार्मा गाउँपालिकाभित्र रहेका विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था तथा योजनाहरूसँग परिचित
- च) योग, आयुर्वेद, व्यायाम र स्थानीय खेलकुद तथा स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय तथा अभ्यास
- छ) परम्परागत एवम् आधुनिक ज्ञान, सिप, पेसा, व्यवसाय तथा प्रविधिको पहिचान, संरक्षण एवम् दैनिक जीवनमा प्रयोग
- ज) आफ्नो वरपर घटनसक्ने सम्भावित प्राकृतिक तथा मानवसिर्जित विपद्हरूको पहिचान, पूर्वतयारी तथा साबधानी ।

आधारभूत तह (कक्षा ४ - ५) का सिकाइ उपलब्धिहरू

कक्षा ४	कक्षा ५
१. मार्मा गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थितिको सामान्य परिचय दिन	१. मार्मा गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति तथा विशेषताहरू बताउन
२. मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा कोरी वडाहरू छुट्याउन	२. मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा कोरी प्रमुख नदी, खोला, गाउँपालिकाको केन्द्र, वडाको केन्द्र, मन्दिर देखाउन
३. आफू बसेको वडाका प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची बनाउन	३. गाउँपालिका भित्रका वडागत प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची बनाउन
४. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सूची तयार पार्न	४. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सूची तयार पारि महत्व बताउन
५. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको चित्र कोरी रङ भर्न	५. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सामान्य वर्गीकरण गर्न
६. जडिबुटीजन्य वनस्पतिको पहिचान तथा	६. जडिबुटीजन्य वनस्पतिको महत्व तथा संरक्षणका

उपयोगिता बताउन	उपायहरू बताउन
७. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको परिचय दिन	७. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको महत्व बताउन
८. मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक एवम् पर्यटकीय स्थलहरूको सूची तयार गर्न	८. मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक एवम् पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण, संवर्द्धनका उपायहरू बताउन
९. मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रममा सहभागिता जनाई तिनिहरूमा गाइने गीतसङ्गीतहरूको अभ्यास गर्न	९. मार्मा गाउँपालिका भित्र लाग्ने मेला, जात्रा, पर्व, सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूमा सहभागिता एवम् संस्कृति अनुसारका बाजा, गीतसङ्गीतको परिचय, महत्व र प्रयोग गर्न
१०. आफ्नो समुदायमा रहेका जातजाति, वेषभूषा तथा रहनसहनको पहिचान एवम् सम्मान गर्न	१०. मार्मा गाउँपालिकाभित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीयस्थलको प्रचारप्रसार गर्न
	११. मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका जातजाति, वेषभूषा, भाषाभाषी तथा रहनसहनको विविधता पहिचान गरी आ-आफ्नो मूल्यमान्यता अनुसारको व्यवहार प्रदर्शन गर्न
११. असल बानी व्यवहारको प्रदर्शन गर्न	१२. विद्यालय भित्र र बाहिर अनुशासन तथा असल आचरण प्रदर्शन गर्न
१२. सामाजिक मूल्यमान्यतामा आधारित विविधताको सम्मान गरी व्यवहार प्रदर्शन गर्न	१३. सामाजिक मूल्यमान्यतामा आधारित विविधताको सम्मान गरी व्यवहारिक जीवनमा उपयोग गर्न
१३. मातृभूमिप्रति सम्मानभाव व्यक्त गर्न,	१४. राष्ट्रप्रति सम्मानभाव व्यक्त गर्न,
१४. सामाजिक समस्या र विकृतिको परिचय दिन	१५. सामाजिक समस्या र विकृतिका कारण खोजि गर्न
१५. सामाजिक समस्या र विकृतिले समाजमा पार्ने असरहरू खोजिगर्न	१६. सामाजिक समस्या तथा विकृति निराकरणका लागि विभिन्न व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूको भूमिका बताउन
१६. सामाजिक समस्या र विकृति निराकरणका	१७. सामाजिक समस्या तथा विकृतिको परिणाम प्रति

उपायहरू सूची बनाउन	सचेत गराउन
१७. मार्मा गाउँपालिका सम्बद्ध संघसंस्थाहरूको परिचय दिन	१८. विभिन्न सामाजिक संघसंस्था र समुदाय बिचको अन्तरसम्बन्ध प्रस्तुत गर्न
१८. संघसंस्थाहरूले प्रदान गर्ने सेवाहरूको बारेमा जानकारी दिन	१९. विभिन्न सामाजिक संघसंस्थाहरूको भूमिका वर्णन गर्न
१९. मार्मा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक संरचना	२०. मार्मा गाउँपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका प्रमुख विकास योजनाहरूको सामान्य जानकारी दिन
२०. स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय दिन	२१. स्वस्थ जीवनशैलीका लागि योगको महत्व बताउन
२१. आयर्वेदिक उपचार पद्धतिका फाइदा बताउन	२२. सामान्य योग तथा शारीरिक व्यायामको अभ्यास गर्न
२२. शारीरिक व्यायामको पहिचान तथा अभ्यास गर्न	२३. व्यक्तिगत तथा बातावरणीय सरसफाईको बारेमा वर्णन गर्न
२३. घरमा तयार परेको स्वस्थ खानाको महत्व बताउन	२४. फोहोरमैलाको वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न
२४. जङ्कफुडको परिचय र असर बताउन	२५. प्राथमिक उपचार पद्धतिको परिचय तथा प्रयोग गर्न
२५. स्थानीय परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको परिचय दिन	२६. स्थानीय परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको परिचय तथा महत्व बताउन
२६. स्थानीय परम्परागत सिप तथा धरायसी औजारहरूको प्रयोग गर्न	२७. आधुनिक सूचना प्रविधिको परिचय दिई तिनीहरूको प्रयोग गर्न
२७. स्थानीय स्तरमा प्रचलित पेसा व्यवसायको परिचय दिन	२८. परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्न
२८. विपद्को सामान्य परिचय दिन	२९. विपद्का कारणहरू बताउन
२९. विपद्को सूची तयार पारी वर्गीकरण गर्न	३०. विपद्बाट सुरक्षित हुन अपनाइने पूर्व साबधानीका उपायहरू अवलम्बन गर्न

३०. विपद् व्यवस्थापनका सचेतना मूलक कार्यक्रममा सहभागि जनाई उपयुक्त व्यवहार प्रदर्शन गर्न	३१. विपद्बाट आइपर्ने समस्या र तिनीहरूबाट बच्ने उपायहरू अवलम्बन गर्ने
	३२. विपद् व्यवस्थापनमा विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाको भूमिका निरूपण गर्न

१३. समय विभाजन

यस पाठ्यक्रममा राखिएका विषयवस्तुहरूको सिकाइ सहजीकरण गर्न विषय क्षेत्र अनुसार देहाय बमोजिमको समय / कार्य घण्टा विभाजन गरिएको छः

क्र. स.	विषय क्षेत्र	कक्षा ४	कक्षा ५
१.	मार्माको परिचय	१२	१२
२.	वनस्पति तथा पशुपक्षीहरू	१५	१५
३.	धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू	१७	१७
४.	हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यताहरू	१५	१५
५.	सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू	१७	१७
६.	हाम्रा सामाजिक संघ संस्था र परियोजनाहरू	१०	१०
७.	स्वस्थ जीवनशैली	१७	१५
८.	ज्ञान, सिप तथा प्रविधि	१५	१२
९.	विपद् व्यवस्थापन	१०	१५
जम्मा		१२८	१२८

१४. विषयवस्तुको विस्तृतीकरण

कक्षा ४

विषयवस्तुको क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धीहरू	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	शैक्षणिक सामग्री	सम्भावित सिकाइ सहजीकरण कार्यकलापहरू	सम्भावित मूल्याङ्कन प्रक्रिया
---------------------	------------------	-------------------------	------------------	-------------------------------------	-------------------------------

१. मार्माको परिचय	१. मार्मा गाउँपालिका को भौगोलिक स्थितिको सामान्य परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको सामान्य परिचय (स्थापना, क्षेत्रफल, जनसंख्या, वडा आदि) गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति (सीमाना, नदी, बाटो) 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा नदी, बाटो, सीमानाको संकेत तालिका 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको सामान्य परिचय दिने गाउँपालिकाको नक्सा प्रदर्शन तथा छलफल नक्सामा उल्लेखित संकेतहरूको बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थितिको सामान्य परिचय दिन लगाने
	२. मार्मा गाउँपालिका को नक्सा कोरी वडाहरू छुट्याउन	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो तथा पालिकाभित्रका वडाहरूको सामान्य चिनारी नक्साको परिचय तथा वडागत नक्साङ्कन 	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक वडाको सीमाङ्कन गरिएको नक्सा 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको नक्सा कोर्न लगाइ वडा छुट्याउन लगाउने 	३. मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा कोरी वडाहरू छुट्याउन लगाउने
	४. आफू बसेको वडाका प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची बनाउन	<ul style="list-style-type: none"> वडाभित्र पर्ने प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय वरपरका बस्ती/ टोलहरूका फोटा विद्यालय रहेको वडाको टोल/ वस्तीहरूको नाम लेखिएको 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वडाभित्रका प्रमुख टोल/बस्तीहरूको नाम भन्न / लेख्न लगाउने आफ्नो टोल बस्तीहरूको वर्णन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> आफू बसेको वडाका प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची बनाउन लगाउने

			सूची		
२. वनस्पति तथा पशुपक्षीहरू	१. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सूची तयार पार्न	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति परिचय वनस्पतिको सामान्य वर्गीकरण (फूलफुल्ने, फूल नफुल्ने) आफ्नो वरपर रहेका पशुपक्षीहरूको परिचय तथा सामान्य वर्गीकरण (घरपालुवा तथा जङ्गलि जनावर) 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय नजिक रहेका वनस्पतिको सक्कल रूप फूलफुल्ने र फूल नफुल्ने वनस्पतिको चित्र घरपालुवा र जङ्गली पशुपक्षीको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वरपर रहेका वनस्पतीहरू सङ्कलन गर्न लगाउने सङ्कलन गरिएका वनस्पतीहरूलाई वर्गीकरण गर्न लगाउने घरपालुवा र जङ्गली जनावरहरूको नाम भन्न लगाई भिन्नता छुट्याउन लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सूची तयार पारी कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने आफ्नो वरपर रहेका पशुपक्षी र वनस्पतिको वर्गीकरण गर्न लगाउने
	२. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको चित्र कोरी रङ्ग भर्न	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वरपर रहेका केही प्रमुख वनस्पति तथा पशुपक्षी (गाई, भैसी, बाघ, स्याल, डाँफे, कालिज, पिपल, सल्लो, यार्सागुम्बा, वनलसुन, चिराइतो आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> रङ्ग भरिएका र रङ्ग नभरिएका विविध जीव जनावर र वनस्पतिको चित्रहरू 	<ul style="list-style-type: none"> आफुलाई मन पर्ने जनावर तथा बोट विरुवाको चित्र कोरी उपयुक्त रङ्ग भर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको चित्र कोरी रङ्ग भर्न लगाउने
	३. जडिबुटीजन्य वनस्पतिको पहिचान तथा	<ul style="list-style-type: none"> जडिबुटीको परिचय, उदाहरण, महत्व तथा उपयोगिता 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय परिवेशमा विरामी हुँदा प्रयोगमा ल्याइने 	<ul style="list-style-type: none"> घर नजिकै पाइने जडिबुटीहरूको नाम भन्न लगाउने जडिबुटीहरू सङ्कलन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> जडिबुटीजन्य वनस्पतिको पहिचान तथा उपयोगिता व्यक्त गर्न लगाउने

	उपयोगिता बताउन		जडिबुटीहरू		
३. धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू	१. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक सांस्कृतिक सम्पदाहरूका तस्बिरहरू 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो गाउँ/ टोलमा रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको नाम भन्न र वर्णन गर्न लगाउने धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरू अवलोकन गर्ने लगाइ मुख्य कुराहरू टिपोट गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको बारेमा वर्णन गर्न लगाउने
	२. मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको सूची तयार गर्न	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको सूची (जस्तै: लटिनाथ मन्दिर, दुर्गा भवानी, तपोवन, मष्टा, चमेलिया नदी, परमचुला धाम आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक सांस्कृतिक, प्राकृतिक सम्पदाको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका भित्र रहेको मुख्य धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाको सूची तयार गरी विशेषता लेख्न/ भन्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको सूची बनाउन लगाउने

	<p>३. मारुा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रममा सहभागिता जनाई तिनिहरुमा गाइने गीतसङ्गीतहरुको अभ्यास गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • गाउँपालिकाभित्र मनाइने चाँडपर्वहरु, मेला, जात्रा, सांस्कृतिक कार्यक्रमको पारिचय • विभिन्न सांस्कृतिक अवसरमा बजाइने बाजाहरु (जस्तै: दमाह, झ्याली, ढोलक, बिगुल, मादल, बाँसुरी, मसकबिन, विणा, भोकर, हार्मोनियम, गितार आदि) र गाइने गीतहरु (जस्तै: देउडा, ढुस्को, झोडो, सगुन, ठाडीभाका, लोकगीत आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> • चाँडपर्वहरु, मेला, जात्रा, सांस्कृतिक कार्यक्रमको अडियो भिडियो • दमाह, झ्याली, ढोलक, बिगुल, मादल, बाँसुरी, मसकबिन, विणा, भोकर, हार्मोनियम, गितार आदि 	<ul style="list-style-type: none"> • वर्षभरिमा आफ्नो समुदायमा मनाइने चाँडपर्व,मेला, जात्राहरुको सूची तयार पार्न लगाउने • स्थानीय स्तरमा उपलब्ध बाजाहरुलाई बजाउन लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • मारुा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रममा गाइने माङ्गलिक गीतसङ्गीतहरुको अभ्यास गराएर
<p>४. हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता हरू</p>	<p>१. आफ्नो समुदायमा रहेका जातजाति, वेषभूषा तथा रहनसहनको पहिचान एवम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्नो समुदायमा रहेका जातजातिहरुको परिचय • स्थानीय भाषा तथा लवाइखवाई • हाम्रा चालचलन (जस्तै: अर्मपर्म, ऐँचोपैँचो, दान 	<ul style="list-style-type: none"> • जातजाती अनुसारको पहिरनको चित्र • चालचलन झल्किने तस्बिर 	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्नो समुदायमा रहेका जातजातिको नाम र कामको बारेमा वर्णन गर्न लगाउने • स्थानीय स्तरमा प्रयोग हुने मौलिक तथा परम्परागत वेषभुषाको पहिचान गरी 	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्नो समुदायमा रहेका जातजातिहरुको परिचय भन्न लगाउने

	सम्मान गर्न	रहनसहन		तिनीहरूको सूची तयार पार्न लगाउ	
	२. असल बानी व्यवहारको प्रदर्शन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> असल बानी व्यवहार (जस्तै: साचो बोल्ने, सहयोगी, असल कामको अनुसरण, आदरसम्मान) को सूची 	<ul style="list-style-type: none"> असल बानी व्यवहारको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> समाज र परिवारका जेष्ठ सदस्य र कनिष्ठ सदस्यसंग पर्ने नाता र सम्मानजनक शब्द बोल्न लगाउने मानिसले गर्ने असल कामहरूको वर्णन गर्न लगाउने असल बानी व्यवहारको अनुकरण गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> असल बानी व्यवहारको प्रदर्शन गरे नगरेको अवलोकन गरेर
	३. सामाजिक मूल्यमान्यता मा आधारित विविधताको सम्मान गरी व्यवहार प्रदर्शन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न समुदाय, जातजातिमा रहेका सामाजिक मूल्यमान्यताहरू (जस्तै: न्वारन, व्रतबन्ध, विवाह, नमस्कार, ढोग, चैतलो, पाहुनाको स्वागत तथा सत्कार आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> न्वारन, व्रतबन्ध, विवाह, नमस्कार, ढोग, चैतलो, पाहुनाको स्वागत गरिएका सामग्रीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो समुदाय एवम् जातजातिमा रहेका मूल्यमान्यताको वर्णन गर्न लगाउने आफ्नो समुदायमा प्रचलित सस्कारप्रति गौरव गर्न र तिनीहरूको संरक्षणमा लाग्न अभिप्रेरित गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक मूल्यमान्यतामा आधारित विविधताको सम्मान गरी व्यवहार अवलोकन गरेर छलफल गरेर प्रश्नावली भर्ने लगाएर
	४. मातृभूमिप्रति सम्मानभाव व्यक्त गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> मातृभूमिको परिचय मातृभूमिप्रतिको सम्मान जगाउने रचनाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> मातृभूमिका सम्मान जनाएका गीत, कविता, 	<ul style="list-style-type: none"> मातृभूमिका बारेमा छलफल गर्ने आफ्नो मातृभूमिको वर्णन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न प्रतियोगिता आयोजना गरेर मातृभूमिको सम्मान जनाउने कार्यक्रममा

			भिडियो	<ul style="list-style-type: none"> मातृभूमी प्रति प्रेमभाव झल्कने गीत/ कविता तयार गर्न लगाउने 	सहभगिता जनाएर
५. सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू	१. सामाजिक समस्या र विकृतिको परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या र विकृतिको परिचय तथा उदाहरण 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या झल्कने पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> चित्र/ चार्ट वा भिडियो मार्फत सामाजिक समस्या र विकृतिको परिचय दिने विभिन्न सामाजिक समस्याको पहिचान गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या भनेको के हो ? सोधेर सामाजिक समस्याले कसरी विकृति निम्ताउँछ ? लेख्न लगाएर
	२. सामाजिक समस्या र विकृतिले समाजमा पार्ने असरहरू खोजि गर्न	<ul style="list-style-type: none"> समाजिक समस्या (जस्तै: अशिक्षा, बेरोजगारी, छुवाछुत, बालविवाह, कुलत, झैझगडा, विवाद, बलीप्रथा) सामाजिक विकृतिहरू (जस्तै: जाँड, रक्सी, जुवातास, चोरी, हिंसा, बलात्कार आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्याको असर झल्कने सन्देशमूलक भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरूको सूची बनाउन लगाउने सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू झल्कने पोष्टर,पर्चावा पम्पलेट देखाइ वर्णन गर्न लगाउने मादक पदार्थ सेवन, कुलत, चोरी, हिंसा जस्ता समस्याबाट टाढा रहन सन्देशमूलक कथा, कविता, गीत आदि तयार पार्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्याले समाजमा पार्ने असरहरू वर्णन गर्न लगाएर सामाजिक समस्याले समाजमा पारेका असरका उदाहरण व्यक्त गर्न लगाउने
	३. सामाजिक	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या र 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजमा हुने विभिन्न 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या र

	समस्या र विकृति निराकरणका उपायहरू सूची बनाउन	विकृति निराकरणका उपायहरू (जस्तै: जनचेतना विस्तार, रोजगारी सिर्जना, सामाजिक बहिस्कार, कानुनी उपचार आदि)	समस्या निराकरणका उपायहरूको चार्ट	प्रकारका विकृतिजन्य कार्यबाट बच्न अपनाउनु पर्ने कार्यका बारेमा छलफल गर्ने / गराउने <ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरूको रोकथामका उपायहरूका बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने विभिन्न सामाजिक कुरीति/ कुसंस्कार हटाउने उपायहरू बारे सामुहिक छलफल गरी निष्कर्ष कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने 	विकृति निराकरणका उपायहरू कक्षामा छलफल गर्न लगाएर <ul style="list-style-type: none"> सामाजिक कुरीति कुसंस्कार हटाउन आवश्यक कुराहरू कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाएर
६. हाम्रा सामाजिक संघ संस्था र परियोजनाहरू	१. मार्मा गाउँपालिका सम्बद्ध संघसंस्थाहरूको परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाभित्रका सेवा प्रदायक प्रमुख संघसंस्थाहरू (जस्तै: विद्यालयहरू, वडाकार्यालय, स्वास्थ्य संस्थाहरू, रेडक्रस सोसाइटी, प्रहरीचौकी, हुलाक, वित्तीयसंस्थाहरू, सामुदायिक सिकाइ केन्द्र, क्लबहरू, आमासमूह, कृषक 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाभित्रका सेवा प्रदायक प्रमुख संघसंस्थाहरूसूची 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालका भित्रका सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग परिचित गराउने सेवाप्रदायक संस्थाहरूको अवस्थितिको बारेमा छलफल गर्ने सेवा प्रदायक संस्थाहरूको सूची बनाउन लगाउने अवलोकन भ्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> वडा, स्वास्थ्य संस्थाहरू, विद्यालय, प्रहरी कार्यालयको बारेमा भन्न र लेख्न लगाएर सेवाप्रदायक संस्थाहरूको सूची बनाउन लगाएर अवलोकन भ्रमण गराएर

		समूह आदि)		गराउने	
२. संघसंस्थाहरूले प्रदान गर्ने सेवाहरूको बारेमा जानकारी दिन	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालय, स्वास्थ्यसंस्था, क्लब, विद्यालय आदिले प्रदान गर्ने सेवाको जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> संघसंस्थाहरूले प्रदान गर्ने सेवाहरूको तालिका 	<ul style="list-style-type: none"> संघसंस्थाले प्रदान गर्ने सेवाको बारेमा खोज्न लगाउने सम्बन्धित व्यक्तिलाई सोधी संघसंस्थाले प्रदान गर्ने सेवाहरूको सूची बनाउन लगाउने सङ्कलित सेवाहरूको बारेमा कक्षामा सामूहिक छलफल गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> वडा, स्वास्थ्यसंस्था, क्लब, बिभिन्न समूह आदिले प्रदान गर्ने सेवाहरू के के हुन खोजेर लेख्न लगाउने 	
३. मार्मा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक संरचना	<ul style="list-style-type: none"> साङ्गठनिक संरचनाको परिचय गाउँपालिकाको साङ्गठनिक स्वरूप 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक संरचना झल्किने चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> साङ्गठनिक संरचनाको बारेमा सोध्ने र थप प्रष्ट पारिदिने गाउँपालिकाको साङ्गठनिक संरचना प्रदर्शन गरिदिने र सोसम्बद्ध प्रश्नोत्तर गर्ने साङ्गठनिक संरचना तयार तयार पार्न लगाउने मातहतका कार्यालयको बारेमा जानकारी गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक संरचना प्रस्तुत गर्न लगाएर 	

<p>७. स्वस्थ जीवनशैली</p>	<p>१. स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय दिन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय • स्वस्थ जीवनशैलीका फाइदाहरू • स्वस्थ जीवनशैलीका लागि ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • स्वस्थ जीवनशैलीका लागि ध्यान दिनु पर्ने कुराहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> • स्वस्थ जीवनशैलीको बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने • स्वस्थ जीवनशैलीका फाइदाहरूको टिपोट गर्न लगाइ प्रष्ट पारिदिने • स्वस्थ जीवनशैलीका लागि आवश्यक कुराहरू टिपोट, छलफल र व्यवहारमा लागुको अभ्यास गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> • स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय दिन लगाएर • स्वस्थ जीवनशैलीका फाइदाहरूको सूची बनाउ • स्वस्थ जीवन शैलीका लागि ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू टिपोट गराएर
	<p>२. आयुर्वेदिक उपचार पद्धतिका फाइदा बताउन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • आयुर्वेदिक उपचार पद्धतिको परिचय तथा फाइदाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • आयुर्वेदिक उपचार पद्धतिका फाइदा लेखिएको तालिका 	<ul style="list-style-type: none"> • आयुर्वेद उपचारको पूर्वज्ञान पत्तालगाउन प्रश्नोत्तर • आयुर्वेद उपचारको बारेमा छलफल • गाउँघरमा हुने आयुर्वेदिक उपचारहरूको बारेमा खोजी गर्न लगाउने • आयुर्वेदिक उपचारका फाइदा र सम्भावित समस्याको जानकारी गराउने • आयुर्वेदिक उपचारमा सङ्लग्न व्यक्तिसँग 	<ul style="list-style-type: none"> • आयुर्वेदिक उपचार भनेको के हो लेख्न लगाएर • आयुर्वेदिक उपचारका फाइदा खोज्न लगाएर • आयुर्वेद सम्बद्ध सेवाप्रदायक संस्थाको अवलोकन गर्न लगाएर • आयुर्वेदिक उपचारका फाइदा र सम्भावित समस्याको बारेमा छलफल गरेर

				भेट गराई कुराकानी गर्न लगाउने	
				<ul style="list-style-type: none"> आयुर्वेद सम्बद्ध सेवाप्रदायक संस्थाको अवलोकन 	
	३. शारीरिक व्यायामको पहिचान तथा अभ्यास गर्न	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खेलहरू (जस्तै: दौड, स्किपिड, तातोआलु, कबड्डी, विद्यार्थीको क्षमता अनुसारका स्थानीय खेलहरू) शारीरिक कसरत (पि.टि.) 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खेल अनुसारका सामग्री (जस्तैबल, जाली, डोरी, भाला आदि) पि. टि. चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खेलका नियम सम्बन्धी जानकारी गराई खेलहरूको अभ्यासगराउने, खेलहरू कशारीरिक व्यायामसँग परिचित गराउने शारीरिक व्यायामको अभ्यास गराउने शारीरिक व्ययामका फाइदाबारे छलफल गराई सूचीकरण गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न खेलका नियम सोधेर विभिन्न खेलहरूको अभ्यास गराएर शारीरिक व्यायामको अभ्यास गराएर शारीरिक व्ययामको महत्व लेख्न लगाएर
	४. घरमा तयार परेको स्वस्थ खानाको महत्व बताउन	<ul style="list-style-type: none"> सन्तुलित भोजनको परिचय घरमा तयार पारिने खाद्यपरिकारको जानकारी तथा महत्व खानेकुरालाई स्वस्थ राख्ने तरिकाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय खानाका परिकारहरू स्वस्थ खानेकुराको महत्व लेखिएका कार्डहरू 	<ul style="list-style-type: none"> सन्तुलित भोजनको बारेमा छलफल गराउने घरपरिवारमा पकाइने खाद्य परिकारको पकाउने तरिका र महत्व भन्न र लेख्न लगाउने खानेकुराको सरसफाइ र स्वस्थराख्ने 	<ul style="list-style-type: none"> सन्तुलित भोजन भनेको के हो लेख घरमा तयार परेको स्वस्थ खानाको महत्वको सूची बनाउन लगाएर

				उपायहरूको खोजी गर्न लगाउने	
	५. जङ्कफुडको परिचय र असर बताउने	<ul style="list-style-type: none"> जङ्कफुडको परिचय जङ्कफुड र घरमा तयार पारिएका खानेकुरा बिच अन्तर जङ्कफुडले मानव स्वस्थ्यमा पार्ने नकारात्मक असर 	<ul style="list-style-type: none"> जङ्कफुडजन्य सामग्रीहरू घरमा तयार पारिएका र जङ्कफुड बिचको फरक लेखिएको तालिका जङ्कफुडका असरहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> जङ्कफुडको बारेमा सोधी प्राप्त विचारका आधारमा थप प्रष्ट पारिदिने स्थानीय परिवेशमा पाइने जङ्कफुडको सूची तयार गर्न लगाउने जङ्कफुड र घरमा तयार पारिएका खानेकुराको तुलना गर्न लगाउने जङ्कफुडको मानव जीवनमा पर्ने असर खोजी गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> जङ्कफुडको बारेमा सोधेर स्थानीय परिवेशमा पाइने जङ्कफुडको सूची तयार गर्न लगाएर घरमा तयार पारिएका र जङ्कफुड बिचको फरक लेख्न लगाएर
८. ज्ञान, सिप तथा प्रविधि	१. स्थानीय परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय परम्परागत ज्ञान(अर्ती, उपदेश आदि) सिप (खाना परिकार बनाउने, कुच्यो, डोको, मट्टो, सुप्पो, डालो, हँसिया, कोदालो, सिलाइ, बुनाई, सिकर्मी, डकर्मी 	<ul style="list-style-type: none"> उपलब्ध हुनसक्ने स्थानीय ज्ञान, सिप, प्रविधिसम्बद्ध वास्तविक सामग्री तथा चित्रहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ज्ञान, सिप र प्रविधिजन्य चिजवस्तुको प्रदर्शन गर्ने प्रदर्शित वस्तुहरूको बारेमा सामूहिक छलफल गर्न लगाउने विभिन्न प्रविधिहरू 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय परम्परागत ज्ञान(अर्ती, उपदेश आदि) सिप (खाना परिकार बनाउने, कुच्यो, डोको, मट्टो, सुप्पो, डालो, हँसिया, कोदालो) को उपयोगिता लेख्न

		आदि), प्रविधि (जस्तै: ओखल, पानीघट्ट, कोल, जातो, जाती, सिलौटो आदि) परिचय तथा सूची		(जस्तै: घट्ट, ओखल, जातो, जाती, को अवलोकन गर्न लगाई कसरी काम गरेको छ वर्णन गर्न लगाउने	लगाएर
	२. स्थानीय परम्परागत सिप तथा घरायसी औजारहरू को प्रयोग गर्न	<ul style="list-style-type: none"> घरायसी औजारहरू (जस्तै: कर्दु, चुलेसी, हँसिया, बन्चरो, करौँति, सियो, कुटो, कैची, बेल्या, तावा, गाग्रो, पन्यु, ठेकी, मदानी, आदि) को प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> वस्तविक औजार र तिनका चित्रहरू 	<ul style="list-style-type: none"> घरायसी औजारको वास्तविक वस्तु वा चित्र प्रदर्शन घरायसी औजारको वारेमा छलफल घरायसी औजारको प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको जानकारी गराउने घरायसी औजारका कार्यहरू टिपोट गर्न लगाउने घरायसी औजारको प्रयोग अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> सिलाइ, बुनाई, सिकर्मी, डकर्मी आदिको बारेमा सोधेर क्षेत्र भ्रमणबाट ओखल, पानीघट्ट, कोल, जातो, जाती, सिलौटो आदिको प्रयोग गर्ने तरिका खोज्न लगाएर कर्दु, चुलेसी, हँसिया, बन्चरो, करौँति, सियो, कुटो, कैची, बेल्या, तावा, गाग्रो, पन्यु, ठेकी, मदानी आदिको प्रयोग कसरी गरिन्छ भनि टिपोट गराएर

	<p>३. स्थानीय स्तरमा प्रचलित पेसा व्यवसायको परिचय दिन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • पेसा व्यवसायको परिचय • परम्परागत खेति प्रणाली • कृषि, व्यापार, पशुपालन, नौकरी, कर्मकाण्ड, आरन, सिलाई, बुनाइ, ज्यालादारी, 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीयस्तरमा प्रचलित पेसा, व्यवसायहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीयस्तरमा प्रचलित कृषि, व्यापार, पशुपालन, नौकरी, कर्मकाण्ड, आरन, सिलाई, बुनाइ, ज्यालादारी आदिको बारेमा सोधी थप जानकारी गराउने • परम्परागत पेसाको जगेर्ना गर्न प्रेरित गर्ने • जीविकोपार्जनका लागि सम्भाव्य व्यवसायको सूची प्रस्तुत गरी गरी जीवनको लक्ष्य निर्धारण गर्न प्रेरित गर्ने • विभिन्न पेसा व्यवसाय छनोट गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको बारेमा जानकारी गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न पेसाको बारेमा समूहमा छलफल गराएर • परम्परागत र अधुनिक पेसाको बारेमा भन्न लगाएर • परम्परागत पेसाको जगेर्ना गर्ने उपायको कोजी गर्न लगाएर • पेसा अपनाउदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको सूची बनाउन लगाएर
<p>९. विपद् व्यवस्थापन</p>	<p>१. विपद्को सामान्य परिचय दिन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्को सामान्य परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> • प्राकृतिक तथा मानवसिर्जित विपद् प्रष्टहुने चित्र तथा भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद् सम्बन्धी चित्र, भिडियो, पोस्टर, सामाचारपत्र आदि प्रदर्शन गर्ने • विपद्का उदाहरण बताई छलफल गर्न 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद् भनेको के हो? भनि लेख लगाएर • विपद्का उदाहरणहरूको सूचीकृत गराएर

				<p>लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> विपद्का बारेमा देखे, भोगे, सुनेका विपद्जन्य घटनाको बारेमा छलफल गराउने 	
	<p>२. विपद्को सूची तयार पारी वर्गीकरण गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद् (जस्तै: प्राकृतिकमा भूँड्यालो, हुरीबतास, चट्याङ, बाढीपहिरो, खडेरी, महामारी तथा मानव सिर्जित: युद्ध, आगलागी, भोकमरी आदि 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्हरूको सूची र वर्गीकरण गरिएको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का उदाहरणहरूको सूची तयार पार्न लगाउने विपद्को वर्गीकरण गर्न लगाउने वर्गीकरण गरिएका विपद्हरूको बारेमा धारणा प्रस्तुत गर्न लागाई प्रष्ट पारिदिने 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्हरूको वर्गीकरण कसरि गर्न सकिन्छ सोधेर भूक्षय, बाढी पहिरो, आगली कसरी रोक्न सकिन्छ लक्न लगाएर
	<p>३. विपद् व्यवस्थापन का सचेतना मूलक कार्यक्रममा सहभागि जनाई उपयुक्त व्यवहार प्रदर्शन गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापनका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू (जस्तै: सडक नाटक, विज्ञापन, पर्चापम्पलेट, गोष्ठी/सेमिनार, साहित्यिक कार्यक्रमहरू आदि) को जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित प्लेकार्डहरू, अडियो भिडियो सामग्री, पत्रपत्रिकाका लेख रचना हरू, सडक नाटकहरू 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित प्लेकार्डहरू, अडियो भिडियो प्रदर्शन गर्ने सामग्री, पत्रपत्रिकाका लेख रचनाहरू पढ्न लगाउने सडक नाटकहरू, लघुनाटक अनुकरण गरी प्रदर्शन गर्न लगाउने विज्ञ व्यक्तिको सहयोगमा विपद्को 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापनका नमुना कार्यक्रम आयोजना गरी भूमिका निर्वाह गर्न लगाएर विपद्का बारेमा परश्नोत्तर गराएर विपद्जन्य अडियो, भिडियो, पत्रपत्रिकामा प्रतिक्रिया दिन लगाएर विभिन्न किसिमका विपद् प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन तथा प्रतिवेदन लेख्न लगाएर

				बारेमा सिकाइ सहजीकरणमा सहयोगको व्यवस्था मिलाउने <ul style="list-style-type: none"> गाउँवस्तीमा सचेतनामूलक कार्यक्रम आयोजना गर्ने 	
--	--	--	--	---	--

कक्षा ५ को विषयवस्तुको विस्तृतीकरण

विषयवस्तुको क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धिहरू	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सिकाइ सहजीकरण कार्यकलाप	मूल्याङ्कन
१. मार्माको परिचय	१. मार्मा गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति तथा विशेषताहरू बताउन	<ul style="list-style-type: none"> मार्माको भौगोलिक परिचय हावापानी पर्यटकीय स्थल, वनजंगल आदि 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको प्राकृतिक तथा प्रशासनिक नक्सा 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको प्राकृतिक तथा प्रशासनिक नक्सा अवलोकन गरी छलफल गर्न लगाउने पर्यटकीय स्थलको सूची तयार गरी अन्तरक्रिया गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको छिमेकि पालिकाको नाम भन्न लगाउने हावापानीको बारेमा वर्णन गर्ने लगाउने पर्यटकीय स्थलको महत्त्व बारे दबुदा टिपोट गर्न

					लगाउने
	२. मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा कोरी प्रमुख नदी, खोला, गाउँपालिकाको केन्द्र, वडाको केन्द्र, मन्दिर देखाउन	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिकाको वडा विभाजनको नक्सा • पालिका र वडाको केन्द्र भएको नक्सा • पालिका भित्र भएका मठमन्दिर 	<ul style="list-style-type: none"> • पालिकाको वडा विभाजन सहितको नक्सा • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका मुख्या मन्दिर, नदी पर्यटकीय स्थलको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> • नक्सा प्रदर्शन /अवलोकन /छलफल गरी प्रमुख नदी, खोला, गाउँपालिकाको केन्द्र, वडाको केन्द्र, मन्दिर देखाउन लगाउने • नक्सा कोर्ने अभ्यास गराउने • आफुले कोरेको नक्सामा मुख्य मुख्या ठाउँ, पर्यटकीय स्थल ,नदी, मन्दिर आदि भर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँ पालिकाको नक्सामा प्रमुख नदी, मन्दिर, पालिकाको केन्द्र, वडाहरूका केन्द्र आदि देखाउ • पर्यटकीय स्थलको सूची तयार पार
	३. गाउँपालिका भित्रका वडागत प्रमुख गाउँ / टोलहरूको सूची बनाउन	<ul style="list-style-type: none"> • पालिका भित्रका प्रमुख गाउँ बस्ती/ टोल 	<ul style="list-style-type: none"> • गाउँ बस्ती र टोल झल्लिकले पोष्टर/चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्रका मुख्य मुख्य बस्तीहरूको छलफल गर्न लगाउने • बस्ती विशेषता भन्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिकाको प्रमुख बस्ती कुन-कुन हुन्? • आफु बसेको वडाको बस्ती र टोलको नाम भन/लेख?
२. वनस्पति तथा पशुपक्षीहरू	१. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्ना वरपर रहेका वनस्पती र पशुपक्षी • दुर्लभ वनस्पति र 	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्ना वरपर रहेका वनस्पतिको पहिचान हुने 	<ul style="list-style-type: none"> • आफ्ना वरपर रहेका वनस्पतिहरूको छलफल गरी नाम 	<ul style="list-style-type: none"> • दुर्लभ वनस्पति र पशुपक्षीको नाम भन/ लेख?

	<p>पशुपक्षीहरूको सूची तयार पारि महत्व बताउन</p>	<p>पशुपक्षी</p> <ul style="list-style-type: none"> • औषधिजन्य वनस्पति • वनस्पति तथा पशुपक्षीको स्याहार 	<p>पोस्टर/ चार्ट</p> <ul style="list-style-type: none"> • मुख्य मुख्य वनस्पति र पशुपक्षीको नामाकरण सहितको चित्र चार्ट 	<p>टिपोट गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> • आफ्ना वरपर रहेका पशुपक्षीहरूको बारेमा छलफल गरी नाम टिपोट गर्न लगाउने • स्थानीय स्तरमा वनस्पति तथा पशुपक्षीको संरक्षणका लागि गरिएका प्रयास बारे छलफल गराउने • मार्मा गाउँपालिका भित्र औषधि जन्य वनस्पति पाइने ठाउँहरूको खोजि गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • आषधि जन्य जडिबुटीहरूको सूची तयार पार । • औषधिजन्य वनस्पति संरक्षणका लागि स्थानीय तहले गर्नु पर्ने कार्यहरू के के हुन ? • दुर्लभ वनस्पति र पशुपक्षीमा हास आउनुका कारण लेख।
	<p>२. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति तथा पशुपक्षीहरूको सामान्य वर्गीकरण गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • आफैँ खाना बनाउन सक्ने र नसक्ने वनस्पति • एक दलीय र दुई दलीय वनस्पति • आगन्तुक र रैथाने पशुपक्षीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न किसिमकावास्तविक बोट विरूवाहरू/ चार्ट पोस्टर, तस्विरहरू • विभिन्न पशुपक्षीको नामाकरण सहितको पोस्टर/ चित्र चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • हाम्रो वरपर रहेका वनस्पतिमा एक दलीय र दुई विरूवाको अवलोकन गरी भिन्नता स्पष्ट पार्न छलफल गर्ने, • आफ्नो खाना आफैँ बनाउन सक् र नसक्ने विरूवाहरूको छलफल गरी सूची तयार गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • एक दलीय र दुई दलीय विरूवाका विशेषता भन/ लेख ? • आफ्नो खाना आफैँ बनाउन नसक्ने विरूवाको नाम लेख ? • रैथाने पशुपक्षीको बारेमा वर्णन गर।

				<ul style="list-style-type: none"> आगन्तुक र रैथाने पशुपक्षीहरूको विशेषताको छलफल गराउने 	
	३. जडिबुटीजन्य वनस्पतिको महत्व तथा संरक्षणका उपायहरू बताउन	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय स्तरमा औषधि जन्य जडिबुटीहरू औषधि जन्य जडिबुटीको महत्व औषधि जन्य जडिबुटीको संरक्षणका लागि स्थानीय तहको भूमिका 	<ul style="list-style-type: none"> उपलब्ध भएका औषधि जन्य जडिबुटी/ चार्ट, पोष्टर औषधि जन्य जडिबुटीको सूची चार्ट स्थानीयतहको भूमिका उल्लेख भएको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> आफुले थाहा पाएका औषधि जन्य जडिबुटीको नाम संकलन गर्न लगाउने दैनिक जीवनमा औषधि जन्य जडिबुटीको महत्वका बारेमा छलफल गर्न लगाउने औषधि जन्य जडिबुटीको संरक्षणका उपायहरूका बारेमा अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लगाउने। 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय स्तरमा पाईने जडिबुटीको नाम लेख? औषधि जन्य जडिबुटीको महत्वका लेख? जडिबुटीको संरक्षणका उपायहरूका भन/ लेख ?
३. धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू	१. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको महत्व बताउन	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका धार्मिक महत्वका स्थानहरू (मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका सांस्कृतिक महत्वका स्थानहरू 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकाको धार्मिक स्थान पहिचान हुने पोष्टर/ चार्ट मार्मा गाउँपालिकाको 	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक महत्वका मठमन्दिरहरूका बारेमा छलफल गर्ने लगाउने मुख्य मुख्य मन्दिरको नाम भन्न/लेख्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको नाम भन/ लेख? मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका सांस्कृतिक

		<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका प्राकृतिक सम्पदाहरूको महत्त्वका स्थानहरू 	<p>धार्मिक स्थान पहिचान हुने पोष्टर/ चार्ट</p> <ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका प्राकृतिक सम्पदाको पहिचान हुने पोष्टर/ चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका सांस्कृतिक सम्पदाको बारेमा छलफल गर्न लगाउने • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका प्राकृतिक सम्पदाको सूची बनाई छलफल/ प्रश्नोत्तर गर्न लगाउने 	<p>सम्पदाका बारेमा वर्णन गर ।</p> <p>मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका प्रमुख प्राकृतिक सम्पदाहरूको सूची तयार गर ।</p>
	<p>२. मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण, संवर्द्धनका उपायहरू बताउन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षणमा स्थानीय सरकार, नागरिक समाज, विभिन्न संघसस्थाहरूको भूमिका • मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको वर्तमान अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा सांस्कृतिक एवम पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण एवम् सम्वर्द्धनका लागि भए गरेका प्रयासहरू झल्काउने चित्र/ पोष्टर/तस्विर 	<ul style="list-style-type: none"> • धार्मिक स्थलका बारेमा छलफल गर्न लगाउने • सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय स्थलगत अवलोकन गर्ने लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • धार्मिक स्थलको संरक्षण तथा संवर्द्धनका उपायहरू लेख ? • मार्मा गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख सांस्कृति तथा पर्यटकीय स्थलहरूको सूची तयार पार ?

	<p>३. मार्मा गाउँपालिका भित्र लाग्ने मेला, जात्रा, पर्व, सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूमा सहभागिता एवम् संस्कृति अनुसारका बाजा, गीतसङ्गीतको परिचय, महत्त्व र प्रयोग गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र लाग्ने भिन्न-भिन्न मेला, जात्रा र पर्वहरू (बिसु, गौरा शिवरात्री, तपोवन धाम मेला, हरतालिका आदि) • स्थानीय लोक गीतसङ्गीत र बाजाको संरक्षणमा स्थानीय सरकार, नागरिक समाजको भूमिका • स्थानीय लोक गीतसङ्गीत र बाजाको प्रयोगमा बाह्य संस्कृतिले पारेको प्रभाव 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय संस्कृति झल्किले पोष्टर • सम्भव भएसम्म बाजाहरू/ बाजाको नाम सहितको चित्र/पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय मेला, पर्व जात्राको नाम भन्ने लगाइ तिनको वर्णन गर्न लगाउने • खास मेला वा पर्वमा गाइने गीतहरू गाउन लगाउने • उपलब्ध भएसम्मका बाजाहरू बजाउन लगाउने • मेला/पर्व र जात्राको अवलोकन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र लाग्ने मेला, पर्व र जात्राको नाम भन्ने लेख्ने? • कुनै मेला, पर्व वा जात्रामा गाइने गीत गाऊ। • तपाइलाई मन पर्ने बाजाको नाम भन्ने र सो बाजा बजाऊ। • स्थानीय स्तरमा बजाइने बाजाहरूको नाम लेख्ने ?
	<p>४. मार्मा गाउँपालिकाभित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय स्थलको परिचय दिन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • धार्मिक स्थलहरू • पर्यटकीय स्थलहरू • सांस्कृतिक स्थलहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • धार्मिक स्थलहरूको पोष्टर चार्ट/ तस्वीर • पर्यटकीय स्थलहरूको पोष्टर चार्ट/ भिडियोहरू • सांस्कृतिक स्थलहरूको पोष्टर चार्टहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको सामान्य परिचय सहित वर्णन गर्न लगाउने (लटिनाथ मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, घोलजर, गौरी भवानी पडपडा, मष्टा महादेव मटेला) प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको सामान्य परिचय सहित वर्णन 	<ul style="list-style-type: none"> • लटिनाथ मन्दिरको बारेमा छोटकरीमा भन्ने लेख्ने? • पर्मचुला धामको बारेमा जानकारी अग्रजहरूलाई सोधि छोटो परियोजना कार्य गरी कक्षामा

				<p>गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको समान्य परिचय सहित वर्णन गर्न लगाउने(तिलेली वन, फपरे वन, परम्चुला धाम) 	<p>प्रस्तुत गर ?</p> <ul style="list-style-type: none"> • तपोवन तातो पानी मुहानको सांस्कृतिक महत्त्व उल्लेख गर ?
<p>४. हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यताहरू</p>	<p>१. मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका जातजाति, वेषभूषा, भाषाभाषी तथा रहनसहनको विविधता पहिचान गरी आ-आफ्नो मूल्यमान्यता अनुसारको व्यवहार प्रदर्शन गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • जात जातिको परिचय र वर्णन • जातिगत रूपमा पहिरन • डोटेली भाषाको परिचय • न्वारन, बर्तबन्ध विवाह, मृत्यु संस्कार 	<ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न पहिरन सहितको सामुहिक तस्विर/पोष्टर • न्वारन, बर्तबन्ध विवाह, मृत्यु संस्कार मनाइएका पोष्टर • सम्भव भएसम्म संवादसहितको अडियो भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न जातजातिको सूची तयार पार्न लगाउने • वेषभूषाको परिचय दिन लगाउने • नेपाली भाषा र डोटेली भाषाको विचमा समान्य अन्तर भन्न लगाउ • न्वारन, बर्तबन्ध विवाह, मृत्यु संस्कार बारेमा छोटकरी वर्णन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • मार्मा गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न जातजातिको नाम भन ? • मार्मा गाउँपालिकाका महिलाको प्रमुख पोसाक के- के हुन ? • कक्षा कोठामा न्वारन संस्कारको सामुहिक अभिनय गर ?
	<p>२. विद्यालय भित्र र बाहिर अनुशासन</p>	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यालयमा विद्यार्थीले पालना गर्नु पर्ने आचारसंहिता 	<ul style="list-style-type: none"> • आचारसंहिताको चार्ट • अप्ट्यारोमा परेको साथीलाई सहयोग 	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यालय भित्र विद्यार्थीले पालना गर्नु पर्ने आचारसंहिता 	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यार्थीले विद्यालय भित्र र बाहिर पालना गर्नु पर्ने कुनै ५

	<p>तथा असल आचरण प्रदर्शन गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> असल आदतहरू सामाजिक कार्यमा सहभागिता र सहयोग 	<p>गरिरहेको पोष्टर</p> <ul style="list-style-type: none"> समुहमा मिलेर बस्दाको पोष्टर /चार्ट 	<p>सामुहिक रूपमा छलफल गरी निर्माण गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> असल र खराब कामको सूची बनाउन लगाउने विद्यालयमा मानाईने दिवसहरूको बारेमा सहभागिता जनाउन लगाई भएगरेका मुख्या मुख्य कुराहरू भन्न लगाउने 	<p>आचारसंहिता लेख/ भन?</p> <ul style="list-style-type: none"> असल मानिस बन्न के कस्ता कार्यहरू गर्नु पर्छ? विद्यालयमा मानाईने कुनै एउटा दिवसमा बए गरेका असल कामको वर्णन गर ? वर्गीय विभेदका प्रमुख कारण के के हुन लेख/ भन? रा
	<p>३. सामाजिक मूल्यमान्यता मा आधारित विविधताको सम्मान गरी व्यवहारिक जीवनमा उपयोग गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> जातिय विविधता लैङ्गिक विविधता वर्गीय विविधता सांस्कृतिक विविधता 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न जातजातिको पहिचान झल्किने पोष्टर पत्रपत्रिकामा लैङ्गिकताका बारेमा लेखिएका लेखहरू वर्गीय विविधता देखेने तस्विर विभिन्न भौगोलिक 	<ul style="list-style-type: none"> जातिगत पहिरनको बारेमा छोटो संवाद तयार गर्न लगाउने लैङ्गिकताका बारेमा लेखिएका लेखहरू पढ्न लगाई मुख्य कुरा कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने वर्गीय विविधले समाजमा पारेको प्राँवका बारेमा 	<ul style="list-style-type: none"> मार्मा गाउँपालिकामा बासोबास गर्ने कुनै ५ वटा जातिको ना लेख र तिनीहरूले लगाउने पोसाकको नाम भन? समाजबाट लैङ्गिक विभेद कसरी हटाउन सकिन्छ ?

			क्षेत्रमा मनाइने सांस्कृतिक कार्यक्रमको श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू	छलफल गर्न लगाउने। • विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा मनाइने सांस्कृतिक कार्यक्रमको श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू देखाइ समानता र असमानताको बारेमा छलफल गर्ने लगाउने	•
	४. राष्ट्रप्रति सम्मानभाव व्यक्त गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय गीत/ झण्डा/ पोसाक/ खाना/खेलहरू सहिदहरू राष्ट्रिय दिवसहरू 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय गीत/ झण्डा/पोसाक/ खाना परिकार सहिद विभिन्न दिवसहरू मनाएका तस्वीरहरू/पोस्टर वा श्रव्यदृश्य सामग्री हरु 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय गीत गाउन लगाउने राष्ट्रिय झण्डाको चित्र कोरी वर्णन गर्न लगाउने राष्ट्रिय खाना/पोसाक/ खेलहरूको सूची तयार पार्न लगाउने सहिदहरूका योगदानका बारेमा छलफल गराउने विद्यालयमा मनाइने राष्ट्रिय दिवसहरूका बारेमा वर्णन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> कक्षा कोठामा सामुहिक रूपमा राष्ट्रिय गीत गाउन लगाउने राष्ट्रिय झण्डाको चित्र कोर ? सहिदको योगदानको बारेमा समान्य चर्चा गर्न लगाउने लोकतन्त्र दिवसको बारेमा छोटकरीमा लेख ?

५. सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू	१. सामाजिक समस्या र विकृतिका बारेमा थाहा पाउन	<ul style="list-style-type: none"> • बाल बिबाह • बबुविवाह • छुवाछुत प्रथा 	<ul style="list-style-type: none"> • बाल/बहुविवाह रोक्न प्रयासहरूको चार्ट • छुवाछुत सम्बन्धि लेखिएका लेख रचनाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यार्थीले थाहा पाएका बाल/बहुविवाहका घटनाहरूको विवरण संकलन गर्न लगाउने • छुवाछुत प्रथाले समाजमा पुर्याएका असरहरूका बारेमा छलफल गर्न लगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> • बाल विवाह भनेको के हो? • बहुविवाहका समस्याहरू के हुन ? • छुवाछुत प्रथा न्यूनीकरण गर्न के गर्न सकिनेला ?
	२. सामाजिक समस्या तथा विकृति निराकरणका लागि विभिन्न व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूको भूमिका बताउन	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यालयको भूमिका • स्थानीय प्रशासनको भूमिका • सामाजिक संघसंस्थाहरूको भूमिका • 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजिक समस्या/विकृतिको सूची चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • हाम्रो सामाजमा देखिएका सामाजिक समस्या के के हुन सूची तयार गर्न लगाउने • विकृतिले किन/कसरी सामाजिक समस्या निम्त्याउछ, छलफल गर्न लगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजमा विद्यमान कुनै ५ वटा सामाजिक समस्या लेख ? • विकृतिले सामाजमा पुर्याने हानी नोक्सानी के के हुन ? • सामाजिक समस्या तथा विकृति निराकरणमा विद्यालयको भूमिका के हुन सक्छ ?लेख ।
	३. सामाजिक समस्या तथा विकृति प्रति	<ul style="list-style-type: none"> • सडक नाटक/र्याली • जनचेतनामूलक कार्यक्रम 	<ul style="list-style-type: none"> • सडक नाटकको पोष्टर/ चार्ट • जनचेतनामूलक 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजिक समस्यासंग सम्बन्धित लघुनाटन 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजिक समस्याहरूलाई कसरी न्यूनीकरण

	सचेत गराउन	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतनामूलक कार्यक्रम 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमका बारेमा लेखिएका लेखहरू रेडियो नाटक तथा टेलिशृङ्खलाको श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तुत गर्न लगाउने आफुले देखे/जानेको जनचेतनामूलक कार्यक्रमको बारेमा भन्न लगाउने रेडियो नाटक तथा टेलिशृङ्खलाको श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू सुनाइ/ देखाइ प्रश्नोत्तर गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> गर्न सकिन्छ ? विकृतिले समाजमा ल्याएका समस्याहरू के के हुन ? लेख/ भन।
६. हाम्रा सामाजिक संघ संस्था र परियोजनाहरू	१. विभिन्न सामाजिक संघसंस्था र समुदाय बिचको अन्तरसम्बन्ध प्रस्तुत गर्न	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक संघ, संस्थाहरूको परिचय सानाजिक संघसंस्थाहरूको वर्गीकरण (जस्तै: सरकारी र गैरसरकारी) संघसंस्था र समुदाय बिचको अन्तरसम्बन्ध क्लब तथा संघसंस्था गठन प्रकृया 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक संघसंस्थाहरूको नाम र वर्गीकरण गरिएको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल प्रश्नोत्तर परियोजना कार्य सामूहिक कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक संघसंस्था भनेको के हो? सामाजिक संघसंस्थाको वर्गीकरण कसरी गर्न सकिन्छ? सामुदायिक संस्थाको समुदायसंग कस्तो सम्बन्ध रहेको हुन्छ? क्लब तथा संघा दर्ता गर्ने प्रकृया कस्तो हुन्छ?

	२. विभिन्न सामाजिक संघसंस्थाहरूको भूमिका वर्णन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल रेडक्रस, नेपाल स्काउट, बालकब, आमासमूह, कृषक समूह, सहकारीको भूमिका गाउँपालिका, वडा, विद्यालय, स्वास्थ्यसंस्था आदिको भूमिका समाजको 	विभिन्न संघसंस्थाको भूमिका लेखिएको चार्ट	<ul style="list-style-type: none"> प्रदर्शन छलफल प्रश्नोत्तर भूमिका निर्वाह विज्ञ सम्मेलन भ्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> वरपर रहेका सामाजिक संघसंस्था र तिनको भूमिका के कस्तो रहेको छ?
	३. मार्मा गाउँपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका प्रमुख विकास योजनाहरूको सामान्य जानकारी दिन	<ul style="list-style-type: none"> चमेलिय जल विद्युत आयोजना अपर चमेलिय जलविद्युत परियोजना बिटुले पारिबगर सडक 	योजना र मुख्य सडकका फोटाहरू		
४. स्वस्थ जीवनशैली	१. स्वस्थ जीवनशैलीका लागि योगको महत्व बताउन	<ul style="list-style-type: none"> योगको सामान्य परिचय र ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू स्वास्थ्यका लागि योगको महत्व योग र मानव जीवनको सम्बन्ध 	<ul style="list-style-type: none"> योग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको सूची योग गरिरहेका फोटा, भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोगात्मक अभ्यास सामूहिक छलफल अभिनय 	<ul style="list-style-type: none"> योग किन आवश्यक छ?
	२. स्वस्थ जीवनशैलीका लागि पोषणको	<ul style="list-style-type: none"> पोषणका स्रोतहरू स्वस्थकर खानाको छनौट 	<ul style="list-style-type: none"> पोषण भित्र पर्ने कुराहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल समूह कार्य व्यवहार परिवर्तनको 	<ul style="list-style-type: none"> हामीलाई पोषण किन आवश्यक छ?

	महत्व बताउन	शारिरिक, मानसिक,संवेगात्मक तथा सामाजिक स्वास्थ्यमा पोषणको महत्व		अभ्यास	
	३. सामान्य योग तथा शारीरिक व्यायामको अभ्यास गर्न	<ul style="list-style-type: none"> योगको पूर्व तयारी सूर्य नमस्कार, योगाशन, प्राणायाम, ध्यान तथा विभिन्न शारीरिक कसरत (पि.टि.) 	सूर्य नमस्कार, योगाशन, प्राणायाम, ध्यान तथा विभिन्न शारीरिक कसरतहरूको भिडियो, फोटाहरू	<ul style="list-style-type: none"> योगाशनको अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> अभ्यास गर्न लगाएर
	४. व्यक्तिगत तथा बातावरणीय सरसफाईको बारेमा वर्णन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> व्यक्तिगत तथा बातावरणीय सरसफाईको सामान्य परिचय आफ्न घर वरपरको सरसफाई विद्यालयको सरसफाईमा सहभागिता व्यक्तिगत तथा बातावरणीय सरसफाईको महत्व र सरसफाईका उपायहरू व्यक्ति र वातावरण स्वच्छतामा विद्यार्थीको भूमिका 	<p>५. सफा र चिटिक्क परेका व्यक्तिको तस्बिर</p> <p>६. सफा र हराभरा विद्यालयका पोष्टर</p> <p>वातावरणिय स्वच्छताका लागि विद्यार्थीको भूमिकाको सूची</p>	<ul style="list-style-type: none"> चित्र वर्णन भूमिका निर्वाह छलफल अन्तरकृया व्यवहार परिवर्तन 	<ul style="list-style-type: none"> व्यक्तिगत तथा बातावरणीय सरसफाईको बारेमा वर्णन गर्नुहोस्।

	५. फोहोरमैलाको वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> • कुहिने र नकुहिने फोहोरमैलाहरू • फोहोरमैला व्यवस्थापनका कारणहरू • फोहोरमैलाले वातावरणमा पारेको प्रभाव • फोहोरमैला व्यवस्थापनका तरिकाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • कुहिने र नकुहिने फोहोरमैलाको चार्ट, • फोहोरमैला व्यवस्थापनका तरिकाको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रदर्शन • छलफल • बुँदा टिपोट • प्रयोगात्मक अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> • फोहोरमैलाको वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन कसरि गर्न सकिन्छ?
७. ज्ञान, सिप तथा प्रविधि	१. प्राथमिक उपचार पद्धतिको परिचय तथा प्रयोग गर्न	<ul style="list-style-type: none"> • प्राथमिक उपचार पद्धतिको परिचय र महत्व • प्राथमिक उपचारका तरिका • प्राथमिक उपचार गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू • घर, बाटो, विद्यालयमा हुने सम्भावित दुर्घटनाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • प्राथमिक उपचारका तस्बीरहरू • प्राथमिक उपचार गरेका भिडियो • ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको सूची • सम्भावित दुर्घटनाका चित्रहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • पूर्वज्ञान पहिचान • सामूहिक छलफल • प्रश्नोत्तर • प्रदर्शन • परियोजना कार्य • प्रयोगात्मक अभ्यास 	८. प्राथमिक उपचार पद्धति भनेको केहो र किन आवश्यक छ?
	२. स्थानीय परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको परिचय तथा	<ul style="list-style-type: none"> • ज्ञान, सिप, प्रविधिको परिचय • परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको उपयोगिता 	<ul style="list-style-type: none"> • परम्परागत प्रविधि झल्किने चित्रहरू • प्रविधि जनाउने वास्तविक वस्तुहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रविधि जनाउने चित्र, वास्तविक वस्तुहरू प्रदर्शन गर्ने • ज्ञान, सिप, प्रविधिको बारेमा 	<ul style="list-style-type: none"> ९. ज्ञान, सिप, प्रविधिको बारेमा सोधेर १०. परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको

	महत्व बताउन	<ul style="list-style-type: none"> वर्तमान समयमा परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधिको प्रयोग 		<ul style="list-style-type: none"> छलफल गर्नलगाउने परम्परागत प्रविधिको बारेमा प्रष्ट पारिदिने परम्परागत प्रविधिको के महत्व छ भनि प्रश्नोत्तर गर्ने पृष्ठपोषण प्रदान 	उपयोगिता
३.	आधुनिक सूचना प्रविधिको परिचय दिई तिनीहरूको प्रयोग गर्न	<ul style="list-style-type: none"> आधुनिक सूचना प्रविधिको परिचय तथा विकास सूचना प्रविधिको विभिन्न क्षेत्रमा हुने प्रयोग मानव जीवन र प्रविधिको सम्बन्ध 	<ul style="list-style-type: none"> आधुनिक सूचना प्रविधिका वास्तविकवस्तुहरू मानव जीवन र प्रविधिको सम्बन्ध प्रस्तुतहुने तालिका 	<ul style="list-style-type: none"> आधुनिक सूचना प्रविधिको पूर्वज्ञान परीक्षण दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने आधुनिक सूचना प्रविधिको सूची बनाउन लगाउने सूचना प्रविधिलाई मानव जिवनसँग सम्बन्ध स्थापना गरी तिनका उपयोगका तरिकाहरू किटान गर्न लगाउने 	११. आधुनिक सूचना प्रविधिहरूको सूची बनाउन लगाएर आधुनिक प्रविधिको प्रयोग कुन कुन क्षेत्रमा गर्न सकिन्छ प्रश्नोत्तर गराएर
४.	परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्न	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्नुपर्ने कारणहरू 	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्नुपर्ने कारणहरू र 	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्नुपर्ने कारणहरू खोजेर 	१२. परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षण गर्नुपर्ने कारणहरू टिपोट

		<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षणमा हाम्रो योगदान 	विद्यार्थीको योगदान प्रष्टहुने तालिका	<ul style="list-style-type: none"> सूची बनाउन लगाउने परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको मानव जीवनमा पारेका सहजताको बारेमा खोजी गर्न लगाउने संरक्षणमा विद्यार्थीको योगदान वर्णन गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> गर्न लगाएर <p>१३. परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधिको संरक्षणमा हाम्रो योगदान के रहेको छ भनी प्रश्नोत्तर गरेर</p>
१४. विपद् व्यवस्थापन	१. विपद्का कारणहरू बताउन	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को परिचय विपद्को अवस्था र कारणहरू विपद्का सम्भावित जोखिमहरू 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् झल्किने चित्र भिडियो पत्रपत्रिकाका काटिएका चित्रहरू विपद्का कारण र सम्भावित जोखिमको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का बारेमा छलफल चित्र, भिडियो प्रदर्शन 	<p>१५. विपद्का कारणहरू लेख्न लगाउने</p> <p>१६. विपद्का कारणहरू के के हुन? भनी प्रश्नोत्तर</p>
	२. विपद्बाट सुरक्षित हुन अपनाइने पूर्व सावधानीका उपायहरू अवलम्बन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का प्रकारहरू विपद्बाट बचन अपनाइने सम्भावित सावधानी (जस्तै: झटपट झोला, हलुका खाद्यपदार्थ) विपद्का सावधानीका उपायको अवलम्बन 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का प्रकारहरू भएको चार्ट विपद्का सावधानीका उपायको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् के कस्ता हुन्छन् समूहमा छलफल गर्न लगाउने विपद्का सम्भावित सावधानीहरू खोजि गर्न लगाउने विपद्को पूर्व तयारीको अभ्यास 	विपद्बाट सुरक्षित हुन अपनाइने पूर्व सावधानीका उपायहरूको टिपोट गर्न लगाउने

		गर्ने तरिका		गराउने <ul style="list-style-type: none"> विपद्को पूर्व तयारीका समग्रीको बारेमा जानकारी गराउने 	
	३. विपद्बाट आइपर्ने समस्या र तिनीहरूबाट बच्ने उपायहरू अवलम्बन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को प्रकृति पहिचान विपद्ले मानव जीवनमा पार्ने प्रभाव विपद्बाट बच्ने उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्ले पारेका असर प्रष्ट पारिएका भिडियो चित्र, पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को प्रकृतिका बारेमा छलफल गर्न लगाउने विपद्को प्रकृतिबाट परेका असर सम्बन्धी भिडियो, चित्र, पोष्टर प्रदर्शन तथा छलफल गराउने विपद्ले प्रभाव पारेका स्थानको अवलोकन गर्न लगाउने विपद्बाट आइपर्ने समस्या र तिनीहरूबाट बच्ने उपायहरूको सूची बनाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने 	विपद्बाट आइपर्ने समस्या र तिनीहरूबाट बच्ने उपायहरू भन्न लगाएर
	४. विपद् व्यवस्थापनमा विभिन्न व्यक्ति तथा	<ul style="list-style-type: none"> राहत, उद्धार तथा पुनर्स्थापना व्यक्तिगत, सामुदायिक सहयोग 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का दृश्यहरू विपद् झल्किने भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> चित्र प्रदर्शन तथा छलफल गराउने व्यक्तिगत, सामुदायिक सहयोग 	विपद् व्यवस्थापनमा विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाको भूमिका वर्णन गर्न लगाउने

	संस्थाको भूमिका निरूपण गर्न	तथा विभिन्न संघसंस्थाहरूको भूमिका		तथा विभिन्न संघसंस्थाहरूको भूमिका प्रष्टहुने भिडियो प्रदर्शन गरी अनुकरण गर्न लगाउने • विभिन्न व्यक्ति तथा संघसंस्थाको भूमिका खोजिगरी कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने	
--	-----------------------------	-----------------------------------	--	--	--

१५. प्रयोगात्मक / परियोजना कार्य

मार्माको गौरव विषयको कक्षा ४ र ५ प्रत्येकका लागि प्रयोगात्मक कार्य परियोजना कार्यका लागि विषय क्षेत्रानुसार निम्नानुसार कार्यघण्टाको समय छुट्याइएको छः

क्र. स.	विषय क्षेत्र	परियोजना / प्रयोगात्मक कार्यका कार्यघण्टा
१०.	मार्माको परिचय	४
११.	वनस्पति तथा पशुपक्षीहरू	५
१२.	धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू	५
१३.	हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यताहरू	७
१४.	सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू	६
१५.	हाम्रा सामाजिक संघ संस्था र परियोजनाहरू	५
१६.	स्वस्थ जीवनशैली	६
१७.	ज्ञान, सिप तथा प्रविधि	७
१८.	विपद् व्यवस्थापन	५

जम्मा	५०
-------	----

मार्माको गौरब विषयका प्रयोगात्मक कार्य / परियोजना कार्यका उदाहरणहरू

१. विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न समूहमा विभाजन गरी मार्मा गाउँपालिकाको नक्सा कोर्न लगाई विभिन्न नदी, खोला, वडा कार्यालय, विद्यालयहरू आदि भर्न लगाउने,
२. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति र पशुपङ्क्षीको सूची बनाई तिनको तिनको उपयोगिता बारे गाउँका जान्ने व्यक्तिहरूसँग सोधेर प्रतिवेदन लेख्न लगाउने प्रतिवेदनको ढाँचा
 - क) परियोजनाको शीर्षक
 - ख) परियोजनाका कार्यको छोटो परिचय
 - ग) विवरण सङ्कलनको तरिका
 - घ) वनस्पति र पशुपङ्क्षीको अलग अलग उपयोगिता
 - ङ) निष्कर्ष
 - च) सुझाव

१६. मूल्याङ्कन

पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेका सक्षमता र सिकाइ उपलब्धि हासिल भए नभएको सुनिश्चित गर्न निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै किसिमका मूल्याङ्कन गरिने छ। सिकाइ सहजीकरण प्रकृत्या सञ्चालन पूर्व, सिकाइ सहजीकरणका क्रममा र तत्पश्चात विद्यार्थीको व्यवहारमा देखिएको परिवर्तनको लेखाजोखा मूल्याङ्कन बाट गर्न सकिन्छ। परम्परागत रूपमा आवधिक रूपमा परीक्षा सञ्चालन गरी निश्चित समयमा विद्यार्थीलाई लेख्न लगाएर सोही आधारमा मूल्याङ्कन गरिन्थ्यो भने वर्तमान समयमा आधारभूत तह कक्षा ४ - ८ मा ५० प्रतिशत आन्तरिक र ५० प्रतिशत वाह्य मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले गरेको छ। यहिकुरा आधारभूत शिक्षाको पाठ्यक्रमले स्वीकार गरेको छ भने सोही आधारमा यस पाठ्यक्रममा पनि मूल्याङ्कनको व्यवस्था गरिएको छ। निर्माणात्मक मूल्याङ्कनमा कक्षा क्रियाकलाप, विद्यार्थीका कार्य तथा कार्य तथा कार्यसम्पादन अवलोकन, गृहकार्य, एकाइ तथा त्रैमासिक परीक्षा, स्व तथा सहपाटी मूल्याङ्कन लगायतका साधन प्रायोग गर्न सकिन्छ।

क) आन्तरिक मूल्याङ्कन ढाँचा

शिक्षकले विद्यार्थीको सिकाइ प्रगतिको गति र स्तर पतालगाउन आन्तरिक मूल्याङ्कन गरिन्छ। यसका लागि विद्यार्थी कार्य तथा समस्या समाधानको अवलोकन, गृहकार्य, मौखिक तता लिखित प्रश्नोत्तर, कक्षा तथा एकाई परीक्षा, व्यवहार अवलोकन लगायतका तरिका प्रयोग गर्न सकिन्छ। यसका लागि रुजूसूची, श्रेणी मापन लगायतका फारम, सिकाइ क्षमता मापन गर्ने फारमहरू, व्यवहारिक समस्या लगायतका कक्षा सहभागिता, कक्षाकार्य गृहकार्य, प्रयोगात्मक कार्य, परियोजनाकार्य लगायतका साधनहरूको प्रयोग गर्न सकिन्छ। शिक्षण सिकाइलाई निरन्तर सुधारका गर्न, सुधारत्मक सिकाइ गर्न, थप सिकाइका अवसरहरू प्रदान गर्न, उपचारात्मक शिक्षणको योजना बनाई सिकाइ सहजीकरण गर्न विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्नु अत्यावश्यक हुन्छ।

क्र. स.	मूल्याङ्कनका पक्ष	भार
१.	सहभागिता: कक्षा उपस्थिति र सिकाइ सहभागिता	४
२.	मुख्य सिकाइ उपलब्धिमा विद्यार्थीको सिकाइस्तर	२०
३.	प्रयोगात्मक / परियोजना कार्य	१६
४.	त्रैमासिक परीक्षाहरू	१०
जम्मा		५०

ख) आवधिक परीक्षा

निर्णयात्मक मूल्याङ्कनमा आवधिक परीक्षाको भार ५० प्रतिशत हुने छ। प्रत्येक परीक्षामा प्रश्न सोध्दा शैक्षिक सत्रको सुरुदेखि पढाएका सबै पाठहरूबाट समेटिएको हुनुपर्ने छ। यस विषयको परीक्षामा विशेष गरेर ज्ञान, बोध, प्रयोग र उच्चदक्षतामा आधारित हुनेछन्। पाठ्यक्रममा राखिएका तहगत सक्षमताहरू र कक्षागत सिकाइ उपलब्धीहरूमा विद्यार्थीले प्राप्त गरेका ज्ञान, सिप, अभिवृत्ती प्राप्त गरे नगरेको मूल्याङ्कन गरि त्यसका आधारमा सिकाइ स्तरको प्रमाणीकरण गरिन्छ। अन्तिम परीक्षाको प्रश्नपत्र यसै पाठ्यक्रममा समावेश गरिएको ढाँचामा आधारित भई निर्माण गरिनुपर्छ।

अपाङ्गता भएका तथा विशेष सिकाइ आवश्यकता भएका विद्यार्थीहरूलाई परीक्षामा केही खासखास विषयमा अरुसाधारण विद्यार्थीहरूलाई दिइने प्रश्नभन्दा अलग प्रश्न बनाई मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने छ। विशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थीहरूको लागि परीक्षाको समय थप गर्न सकिने छ। विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्दा आवश्यकता अनुसार उपयुक्तहुने मूल्याङ्कन प्रकृया अपनाउनुपर्ने छ। प्रतिकरयामा हधारित मूल्याङ्कनका लागि ठूला मुद्रित सामाग्री, स्पर्शात्मक लगायत सामग्री, स्पर्शात्मक सामग्री लगायतको उपयोग गर्नुपर्ने छ। प्रतिकृत्यामा आधारित मूल्याङ्कनका लागि उपकरण, टङ्कण, साङ्केतिक भाषा वा सङ्केत प्रयोग गर्न उत्परेरित

गर्नुपर्ने छ। कठिन तहको अपाङ्गता भएका विद्यार्थीलाई उनीहरूको स्तर, रुची र आवश्यकताका आधारमा समय तालिका बनाई सो अनुसार मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने छ।

विद्यार्थी मूल्याङ्कनको नतिजा विवरण (grade Sheet) यस प्रकार हुने छः

विद्यालयको नामः

विद्यार्थीको नामः

कक्षाः

रोल नं.

जन्म मितिः

अभिभावको नामः

नतिजा विवरण (Grade Sheet)

क्र. स.	विषय	पाठ्यघण्टा	आन्तरिक मूल्याङ्कन		वाह्य मूल्याङ्कन		विषयगत औषत ग्रेड प्वाइन्ट	कैफियत
			ग्रेड	ग्रेड प्वाइन्ट	ग्रेड	ग्रेड प्वाइन्ट		
१.	नेपाली							
२.	अङ्ग्रेजी							
३.	गणित							
४.	विज्ञान तथा वातावरण							

५.	सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा							
६.	स्वास्थ्य शारिरिक तथा सिर्जनात्मक कला							
७.	मार्माको गौरब							
औषत ग्रेड प्वाइन्ट (GPA):								

विषय शिक्षकको हस्ताक्षर:

प्रधानाध्यापकको हस्ताक्षर:

नाम:

नाम:

मिति:

मिति:

१७. विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा अक्षराङ्कन पद्धतिको प्रयोग

विद्यालय शिक्षा (कक्षा १-१२) मा विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्दा देहाय बमोजिमको ग्रेड निर्धारण गरिने छः

क्र. स.	उपलब्धि प्रतिशत	स्तरीकृत अङ्क	अक्षरमा उपलब्धिस्तर	उपलब्धि स्तरको व्याख्या
१.	९० र सोभन्दा माथि	४.०	A+	सर्वोत्तम (Outstanding)
२.	८० र सोभन्दा माथि ९० भन्दा कम	३.६	A	अत्युत्तम (Excellent)
३.	७० र सोभन्दा माथि ८० भन्दा कम	३.२	B+	उत्कृष्ट (Very Good)
४.	६० र सोभन्दा माथि ७० भन्दा कम	२.८	B	उत्तम (Good)
५.	५० र सोभन्दा माथि ६० भन्दा कम	२.४	C+	सन्तोषजनक (Satisfactory)
६.	४० र सोभन्दा माथि ५० भन्दा कम	२.०	C	ग्राह्य (Acceptable)
७.	३५ र सोभन्दा माथि ४० भन्दा कम	१.६	D	आधारभूत (Basic)

८.	३५ भन्दा कम	-	NG	अवर्गिकृत (Not Grade)
----	-------------	---	----	-----------------------

१८. कक्षा ४ र ५ को विशिष्टीकरण तालिका

यस विषयको विशिष्टीकरण तालिका निम्ननुसार रहेको छः

क्र. स.	विषय क्षेत्र	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क	ज्ञान						बोध						सिप						उच्च दक्षता					
				अति छोटो		छोटो		लामो		अति छोटो		छोटो		लामो		अतिछोटो		छोटो		लामो		अति छोटो		छोटो		लामो	
				प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क
१.	मार्माको परिचय	२	५	१	१												१	४									
२.	वनस्पति तथा पशुपक्षीहरू	२	५			१	४			१	१																
३.	धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू	२	२	१	१					१	१																
४.	हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यताहरू	२	५							१	१						१	४									
५.	सामाजिक समस्या तथा विकृतिहरू	२	९							१	१													१	८		
६.	हाम्रा सामाजिक संघ संस्था र परियोजनाहरू	२	५	१	१												१	४									
७.	स्वस्थ जीवनशैली	२	५							१	१												१	४			
८.	ज्ञान, सिप तथा प्रविधि	२	९	१	१												१	८									
९.	विपद् व्यवस्थापन	२	५												१	१							१	४			
	जम्मा	१८	५०	४	४	१	४			५	५					१	१	३	१२	१	८			२	८	१	८

१९. कक्षा ६ - ८ का सक्षमताहरू

- झ) सुदूरपश्चिम प्रदेशको भौगोलिक, ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको सामान्य पहिचान तथा संरक्षण
 ज) नैतिकता, अनुशासन, स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक मूल्यमान्यता एवम् चारित्रिक गुणहरूको विकास
 ट) योग, आयुर्वेद, स्वस्थ जीवनशैलीको परिचय तथा अभ्यास
 ठ) स्थानीय पेसा, व्यवसाय तथा प्रविधिको पहिचान, सम्मान, संरक्षण, विकास एवम् दैनिक जीवनमा प्रयोग
 ड) विपद्हरूको पहिचान, चेतना विकास तथा पूर्वतयारी तथा साबधानी,
 ढ) दैनिक जीवनमा आवश्यक पर्ने व्यवहारिक लेखापालनसँग परिचित भई दैनिक जीवनमा प्रयोग
 ण) आत्म अनुशासन, द्वन्द्व व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन सिप र दैनिक जीवनमा उपयोग
 त) सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान र दैनिक जीवनमा यसको उपयोग

२०. कक्षागत सिकाइ उपलब्धिहरू

कक्षा ६	कक्षा ७	कक्षा ८
१. दार्चुला जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति बताउन	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको भौगोलिक अवस्थिति बताउन	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सामान्य ऐतिहासिक पृष्ठभूमि बताउन
२. दार्चुला जिल्लाको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन गर्न	२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन गर्न	२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सामाजिक तथा शैक्षिक अवस्थाको सामान्य परिचय दिन
३. दार्चुला जिल्लामा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचय दिन	३. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचय दिन	३. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, सांस्कृतिक, धार्मिक सम्पदाहरूको संरक्षण,
४. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामान्य परिचय	४. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको महत्त्व वर्णन गर्न	
५. दैनिक जिवनमा सामाजिक		

<p>व्वहारको पालना गर्न</p> <p>६. व्यक्तिगत सरसफाईको महत्व बोध गर्दै दैनिक जीवनमा यसको उपयोग गर्न</p> <p>७. पोषणयुक्त खाने कुराहरूको परिचय तथा मनव जीवनमा पोषणयुक्त खानेकुराको फाइदा बताउन</p> <p>८. शारीरिक व्ययामको परिचय तथा दैनिक जीवनमा यसको उपयोग गर्न</p> <p>९. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि परिचय तथा महत्व वर्णन गर्न</p> <p>१०. स्थानीय स्तरमा चलेका पेशा व्यवसायहरू पहिचान, वर्गीकरण तथा जीवनमा अभ्यास गर्न</p> <p>११. कृषि तथा वनक्षेत्रसंग सम्बन्धित पेशा र व्यवसायहरूको परिचय तथा महत्व दर्शाउन</p> <p>१२. विपद्को अवधारणा बताउन</p> <p>१३. विपद्को वर्गीकरण गर्न</p> <p>१४. विपद् आउनु पूर्वका सम्भावित तयारीबारे सूची तयार पार्न</p> <p>१५. व्यवहारिक लेखनको परिचय दिने</p>	<p>५. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामाजिक जीवनमा प्रभावहरूको सूची बनाउन</p> <p>६. पारिवारिक सरसफाईको परिचय दिई पारिवारिक सरसफाईमा सहयोग पुर्याउन</p> <p>७. पोषणयुक्त खानेकुराहरूको महत्व बताउँदै वयवहारिक जीवनमा यसको उपयोग गर्न</p> <p>८. शारीरिक व्ययामको महत्व बताउँदै दैनिक जिवनमा शारीरिक व्ययामको अभ्यास गर्न</p> <p>९. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि पहिचान गरी वर्गीकरण र महत्व बोध गरी व्यवहारिक अभ्यास गर्न</p> <p>१०. प्रदेश स्तरमा प्रचलित पेशा व्यवसायहरूको पहिचान, संरक्षण र आधुनीकरणमा सहयोग पुर्याउन,</p> <p>११. पर्यटन क्षेत्र सम्बन्धित पेशा र व्यवसायको परिचय, आवश्यकता एवम महत्व बताउन</p> <p>१२. विपद् व्यवस्थापनका</p>	<p>संवर्धन एवम् प्रचारप्रसार गर्न</p> <p>४. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामाजिक महत्व बताउन</p> <p>५. सामाजिक मूल्यमान्यताहरूको पुस्तान्तरणका उपायबारे खोजी गर्न</p> <p>६. सामुदायिक सरसफाईको परिचय तथा महत्व बोध गरी सामुदायिक सरसफाईमा सहयोग पुर्याउन</p> <p>७. पोषणयुक्त खानेकुराले जीवनशैलीमा पार्ने प्रभाव बारे बताउन</p> <p>८. शारीरिक व्ययामले स्वस्थ जीवनशैलीमा पारेको सकारात्मक प्राभावहरूको सूची बनाउन</p> <p>९. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिको संरक्षण र संवर्धन गर्न</p> <p>१०. राष्ट्रियस्तरका पेशा व्यवसायहरूको पहिचान तथा तिनिहरूको अनुसरणमा सहयोग गर्न</p>
--	--	---

<p>१६. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका सिपहरूको प्रयोग गर्न</p> <p>१७. आत्म अनुशासनको परिचय दिन</p> <p>१८. आत्मा मूल्याङ्कन गरी कमिकमजोरी सुधार गर्न</p> <p>१९. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि परिचय दिन</p> <p>२०. विद्यालय शिक्षा तथा दैनिक जीवनमा सूचना तथा प्रविधिको सामान्य प्रयोग गर्न</p>	<p>उपायहरूको सूची तयार पार्न</p> <p>१३. विपद् व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको महत्त्व तथा प्रयोग सम्बन्धी अभ्यास गर्न</p> <p>१४. विपद्को समयमा गर्न सकिने सम्भावित सहयोग तथा उद्धारका उपाय पहिल्याउन</p> <p>१५. व्यवहारिक लेखनको महत्त्व पहिल्याउन</p> <p>१६. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका अभ्यास गरी यसको उपयोग गर्न</p> <p>१७. द्वन्द्व व्यवस्थापनको अवधारण बताउन</p> <p>१८. द्वन्द्वका कारणहरू पहिल्याउन</p> <p>१९. द्वन्द्व व्यवस्थापनका उपायहरू खोजी गरी दैनिक जीवनमा प्रयोग गर्न</p> <p>२०. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि महत्त्व चर्चा गर्न</p> <p>२१. दैनिक जीवनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग गरी दैनिक जीवनका समस्यामा सहयोग गर्न</p>	<p>११. स्थानीय तथा राष्ट्रिय पेशाहरूको संरक्षण तथा पेशाप्रति सम्मान भाव प्रकट गर्न</p> <p>१२. विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउन</p> <p>१३. विपद् व्यवस्थापनमा विभिन्न संघसंस्थाको भूमिका बताउन</p> <p>१४. विपद् पश्चातको राहत र उद्धारमा सहयोग गर्न</p> <p>१५. व्यवहारिक लेखन आवश्यकता बताई दैनिक जीवनमा तिनको उपयोग गर्न</p> <p>१६. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका अभ्यासहरू गर्न</p> <p>१७. तनाव व्यवस्थापनको अवधारण बताउन</p> <p>१८. तनाव उत्पन्न हुने कारण पहिल्याउन</p> <p>१९. तनाव न्यूनीकरणका उपायहरू सूचीकरण गर्न</p> <p>२०. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिहरूको दैनिक जीवनमा उपयोग गर्न</p> <p>२१. सूचना तथा सञ्चार</p>
--	--	--

		प्रविधिको प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कानुनी मान्यताहरूको पालना गर्न
--	--	---

विषय क्षेत्रानुसार समय विभाजन तालिका

क्र. स.	विषयवस्तुको क्षेत्र	कक्षा ६	कक्षा ७	कक्षा ८
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेशको परिचय	१४	१४	१५
२.	हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता	१४	१३	१२
३.	स्वस्थ जीवनशैली	१२	१०	८
४.	स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि	१५	१५	१२
५.	विपद् व्यवस्थापन	१२	१२	१४
६.	व्यवहारिक लेखन	१४	१५	१५
७.	आत्म अनुशासन, स्वव्यवस्थापन, द्वन्द्व व्यवस्थापन र तनाव व्यवस्थापन	१२	१४	१५
८.	द्वन्द्व तथा तनाव व्यवस्थापन	१५	१५	१५

९.	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	२०	२०	२२
	जम्मा	१२८	१२८	१२८

कक्षा ६ को विषयवस्तुको विस्तृतीकरण					
विषयवस्तुको क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धिहरू	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सिकाइ सहजीकरण कार्यकलाप	मूल्याङ्कन
१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको परिचय	१. दार्चुला जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति बताउने	<ul style="list-style-type: none"> दार्चुला जिल्लाको सीमना, हिमाल, पहाड, नदिना 	<ul style="list-style-type: none"> दार्चुला जिल्लाको नक्सा, 	<ul style="list-style-type: none"> नक्सा प्रदर्शन, छलफल, प्रश्नोत्तर 	<ul style="list-style-type: none"> चार किल्ला भन्ने लगाउने दार्चुला जिल्ला भित्र अवस्थित मुख्य हिमाल, नदी को नाम भन्ने लगाउने
	२. दार्चुला जिल्लाको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> निर्वाचन क्षेत्र, संघीय तथा प्रदेश स्तरका प्रशासकीय कार्यालयहरू, स्थानीय तह 	<ul style="list-style-type: none"> दार्चुला जिल्लाको प्रशासनीक तथा राजनीतिक नक्सा 	<ul style="list-style-type: none"> नक्सा प्रदर्शन, छलफल, प्रश्नोत्तर, परियोजना कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> दार्चुला जिल्लाका प्रदेशीक निर्वाचन क्षेत्र अन्तर्गतका स्थानीय तहको नाम भन्ने/ लस्र लगाउने दार्चुला जिल्लामा रहेका संघीय

					कार्यालयको नाम भन्न लगाउने
	३. दार्चुला जिल्लामा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> • दार्चुला जिल्लामा पाईने वनस्पति तथा जडिबुडी, दार्चुला जिल्ला अवस्थित मठ मन्दिरहरू तथा साँस्कृतिक सम्पदा 	<ul style="list-style-type: none"> • दार्चुला जिल्लाको प्राकृतिक र साँस्कृतिक नक्सा, विभिन्न मठ मन्दिरको तस्विर 	<ul style="list-style-type: none"> • नक्सा प्रदर्शन, छलफल, प्रश्नोत्तर, परियोजना कार्य, सम्भव भएमा अवलोकन भ्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> • दार्चुला जिल्लाका वनजङ्गलमा पाईने मुख्या वनस्पतिहरूको नाम लेख्न/ भन्न लगाउने • दार्चुला जिल्लामा अवस्थित धार्मिक स्थलहरूको नाम भन्न लगाउने
२. हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामान्य परिचय	<ul style="list-style-type: none"> • गौरा पर्व, बिसु पर्व, • माघी पर्व, भुवा पर्व 	<ul style="list-style-type: none"> • गौरा पर्व, बिसु पर्व, • माघी पर्व, भुवा पर्वहरू मनाउँदै गरेका तस्विरहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • छलफल, प्रश्नोत्तर, परियोजना कार्य, सम्भव भएमा अवलोकन भ्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> • सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने पर्वहरूको नाम भन् • कुनै १ /२ पर्व मनाउने तरिका भन
	२. दैनिक जिवनमा सामाजिक व्यवहारको पालना गर्न	<ul style="list-style-type: none"> • सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण, सामाजिक कार्यमा 	<ul style="list-style-type: none"> • सार्वजनिक सम्पतिको 	<ul style="list-style-type: none"> • छलफल, प्रश्नोत्तर, 	<ul style="list-style-type: none"> • सामाजिक कार्यमा सहभागिता सम्बन्धमा मनोबाद तयार

		सहभागिता	नामको सुची, सामाजिक कार्यको सूची		गर <ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक सम्पतिलाई संरक्षण गर्ने उपायहरू लेख्न लगाउने
१. स्वस्थ जीवनशैली	१. व्यक्तिगत सरसफाई	<ul style="list-style-type: none"> बाह्य शरिलको सरसफाई, आफ्नो लुगा कपडाको सरसफाई 	<ul style="list-style-type: none"> साबुन पानी शरिलको सम्पूर्ण अङ्ग झल्कने चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल, प्रदर्शन, प्रयोगात्मक 	<ul style="list-style-type: none"> हातगोडाको सरसफाई सम्बन्धि वर्णन गर्न लगाउने कपाल र दाँतको सरसफाईको महत्त्व लेख्न लगाउने
	२. पोषणयुक्त खानेकुराहरूको परिचय	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय स्तरमा पाईने पोषणयुक्त खाने कुराहरू 	<ul style="list-style-type: none"> संकलित स्थानीय स्तरमा पाइने खानेकुराहरू 	<ul style="list-style-type: none"> खोज विधि, छलफल, पश्नोत्तर, परियोजना 	<ul style="list-style-type: none"> शक्ति प्रदान गर्ने खानेकुराको सूची बनाउन लगाउने,
	३. शारीरिक व्ययामको परिचय	<ul style="list-style-type: none"> कवाज र पी.टी. 	<ul style="list-style-type: none"> कवाज र पी.टी चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> खेल विधि 	<ul style="list-style-type: none"> कवाज / पी.टी. खेल्न लगाउने
४. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि	१. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि महत्त्व परिचय	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत पेसा, आधुनिक पेसा 	<ul style="list-style-type: none"> पेसासंग सम्बन्धित चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> परियोजना कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत पेसाको सूची बनाउन लगाउने, आधुनिक पेसाका

					उदाहरण भन्न लगाउने
	२. स्थानीय स्तरमा चलेका पेशा व्यवसायहरू	<ul style="list-style-type: none"> • वेतव्यससंग सम्बन्धित पेसा, • काष्ठ उद्योगसंग सम्बन्धित पेसा 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय स्तरमा पाईने वेतव्यस/काठका सामग्रीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • अवलोकन, क्षेत्र भ्रमण 	<ul style="list-style-type: none"> • वेतव्यसबाट बन्ने सामग्रीको सुची भन्न लगाउने • स्थानीय पेसाले दैनिक जीवनमा पारेको प्रभावको बारेमा भन्न लगाउने
५. विपद् व्यवस्थापन	१. विपद्को अवधारणा	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्को परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> • चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • छलफल, प्रश्नोत्तर 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्को स्वभाव सम्बन्धि भन्न लगाउने
	२. विपद्का प्रकार	<ul style="list-style-type: none"> • प्राकृतिक तथा मानव सृजित विपद् 	<ul style="list-style-type: none"> • चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • छलफल, प्रश्नोत्तर 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्का किसिम भन्न लगाउने
	३. विपद् पूर्वको तयारी	<ul style="list-style-type: none"> • घर तथा विद्यालयमा विपद् आउनु भन्दा पूर्व अपनाइने सावधानीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • चार्ट तथा नमुनाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • परियोजना कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> • सुरक्षित स्थलको बारेमा भन्न लगाउने
६. व्यवहारिक लेखन	१. व्यवहारिक लेखनको परिचय	<ul style="list-style-type: none"> • चिठ्ठी पत्र तथा निवेदनको ढाँचा 	<ul style="list-style-type: none"> • चिठ्ठी पत्र तथा निवेदन 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रयोगात्मक र परियोजना 	<ul style="list-style-type: none"> • चिठ्ठी पत्र तथा निवेदनको भागहरूको नाम

			को नमुना		भन
	२. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका अभ्यासहरू	<ul style="list-style-type: none"> घरयासी तथा कार्यलयसंग सम्बन्धि काजजातहरू 	<ul style="list-style-type: none"> चिठ्ठी पत्र तथा निवेदन को नमुना 	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोगात्मक र परियोजना 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयमा प्र.अलाई २ दिनको बिरामी दिदा माग्दै निवेदन लेख्न लगाउने
७. आत्म अनुशासन	१. आत्म अनुशासनको अवधारण बताउन	<ul style="list-style-type: none"> आत्मा अनुशासन, आत्मा मूल्याङ्कन 	<ul style="list-style-type: none"> परिचय उल्लेखित चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल, प्रश्नोत्तर, आगमन विधि 	<ul style="list-style-type: none"> आत्म अनुशासनको परिचय भन्न लगाउने
८. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	१. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका साधनहरू 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल, प्रश्नोत्तर, अवलोकन, 	<ul style="list-style-type: none"> सूचना तथा सञ्चार प्रविधि अन्तर्गत पर्ने साधनहरू के के हुन भन्न लगाउने
	२. विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> ईन्टरनेट, ईमेल जिमेल 	<ul style="list-style-type: none"> सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका साधनहरू 	<ul style="list-style-type: none"> छलफल, प्रश्नोत्तर, अवलोकन 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा प्रविधिका फाइदा भन्न लगाउने, विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा प्रविधिले पारेको प्रभाव भन्न लगाउने

कक्षा ७ को विषयवस्तुको विस्तृतीकरण

विषयवस्तुको क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धिहरू	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सिकाइ सहजीकरण कार्यकलाप	मूल्याङ्कन
१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको परिचय	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको भौगोलिक अवस्थिति बताउन	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तरगत पर्ने मुख्य हिमाल, ताल, नदी आदिको सुदूरपश्चिम प्रदेशका विशेषताहरू 	<ul style="list-style-type: none"> नदी, हिमालको चार्ट सुदूरपश्चिम प्रदेशका विशेषताहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशको अवस्थिति सम्बन्धी छलफल गराउने हिमाल, नदी, ताल आदिको बारेमा बुँदा टिपोट गर्न लगाउने, तायार परिएका चार्टहरू प्रदर्शन गर्दै सामूहिक र व्यक्तिगतरूपमा छलफल गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेश अवस्थितिको बारेमा छलफल, प्रश्नोत्तर तथा बुँदा टिपोट गर्न लगाउने
	२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन गर्न	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेश को सीमाना र यस अन्तरगतका जिल्लाहरू, प्रदेश राजधानी र जिल्ला सदरमुकाम, स्थानीय तहको सङ्ख्या 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशको राजधानी, जिल्ला र स्थानीय तह झल्किने नक्सा 	<ul style="list-style-type: none"> प्रदेश र यसको राजधानीको बारेमा छलफल, जिल्ला र जिल्ला सदरमुकामको बारेमा जानकारी दिई टिपोट गर्न लगाउने जिल्लागत रूपमा स्थानीय तहको सङ्ख्या बोध गराउने प्रदेशको नक्सा प्रदर्शन गरी छलफल गराउने प्रदेश र यसका मुख्यमुख्य ठाउँहरू नक्सामा समावेश गराउन अभ्यास गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशको नक्सा बनाउन लगाउने र प्रदेश राजधानी, जिल्ला र मुख्यमुख्य ठाउँ भर्न लगाउने
	३. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सामान्य	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक सम्पदाहरू (अपिनम्पा संरक्षण क्षेत्र, खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज, शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज) 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको फोटो 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको बारेमा छलफल गराउने आफूलाई थाहा भएका 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको बारेमा लेखि कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने

	परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू (मालिकार्जुन, त्रिपुरा सुन्दरी, उग्रतारा, शैलेश्वरी, वैजनाथ आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> धार्मिक तथा प्राकृतिक स्थलहरूको चार्ट 	<p>सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सूची तयार पारी पार्टीमा प्रस्तुत गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको चार्ट प्रदर्शन गरी वर्णन गर्न लगाउने प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको बारेमा खोजी गर्न लगाउने 	
२. हामा सामाजिक मूल्यमान्यता	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको महत्त्व	<ul style="list-style-type: none"> विशु, गौरा, हरितालिका, कृष्ण जन्माष्टमी, राम नवमी, महाशिवरात्री, भुवा आदि 	<ul style="list-style-type: none"> चाँडपर्वमा मनाइने कार्यक्रमको भिडियो चाँडपर्वका बारेमा जानकारी गराउने चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> चाँडपर्वको बारेमा पूर्व जानकारी सम्बद्ध छलफल गराउने चित्र, भिडियो प्रदर्शन गराउने चाँडपर्वको बारेमा ज्ञान भएको व्यक्तिको सहयोगमा छलफल, अन्तरक्रिया, पर्व विशेषमा हुने क्रियाकलाप समेटि कार्यक्रम आयोजना गर्ने र भूमिका निर्वाह गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाँडपर्वहरूको सूची, प्रमुख कार्यक्रम र तिनको महत्त्वको बारेमा टिपोट गर्न लगाएर
	२. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामाजिक जीवनमा प्रभाव बताउन	<ul style="list-style-type: none"> विशु, गौरा, हरितालिका, कृष्ण जन्माष्टमी, राम नवमी, महाशिवरात्री, भुवा आदिको सामाजिक एकतामा पारेक सकारात्मक प्रभाव 	<ul style="list-style-type: none"> सकारात्मक सामाजिक प्रभावहरूको सूची 	<ul style="list-style-type: none"> सकारात्मक सामाजिक प्रभावको बारेमा बुँदागत रूपमा टिपोट गर्न लगाउने समूह विभाजन गरी वादविवाद, वक्तृत्व कला सञ्चालन गर्न लगाउने समूह कार्य दिई सकारात्मक 	<ul style="list-style-type: none"> विशु, गौरा, हरितालिका, कृष्ण जन्माष्टमी, राम नवमी, महाशिवरात्री, भुवा आदिको बारेमा व्यक्तिगत तथा सामूहिक रूपमा बुँदा

				<p>प्रभावहरूको सूची बनाउन लगाउने,</p> <ul style="list-style-type: none"> सामाजिक गतिविधिमा सहभागी भई प्रतिवेदन लेखन गर्न लगाउने 	<p>टिपोट गर्न लगाए,</p> <ul style="list-style-type: none"> प्रतिवेदन लेखन गर्न लगाए
<p>३. स्वस्थ जीवनशैली</p>	<p>१. पारिवारिक सरसफाई</p>	<ul style="list-style-type: none"> पारिवारिक सरसफाईको परिचय पारिवारिक सरसफाई गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू पारिवारिक सरसफाईको महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> पारिवारिक सरसफाई झल्किने तस्विर, चित्र, भिडियो सामग्री 	<ul style="list-style-type: none"> पारिवारिक सरसफाईको बारेमा सानो समूहबा बुँदा टिपोट गर्न लगाइ पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाउने पारिवारिक सरसफाईको महत्व बारे विद्यार्थीहरूका धारणा टिपोट गरी शिक्षकले थप कुराहरू टिपोट गर्न लगाउने पारिवारिक सरसफाईको महत्वको बारेमा छलफल, प्रयोगात्मक कार्य, कक्षामा प्रस्तुतीकरण, पारिवारिक सरसफाई सम्बद्ध तस्विर मनाउन लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> पारिवारिक सरसफाईको परिचय दिन लगाउने पारिवारिक सरसफाई गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू र महत्व भन्न र लेख्न लगाउने
	<p>२. पोषणयुक्त खानेकुराहरूको महत्व</p>	<ul style="list-style-type: none"> पोषणयुक्त खानेकुराहरू (फलफूल: आँप, अम्बा, केरा, सुन्तला, स्याउ, मेवा, नासपाती आदि खाना: भात, दाल, रोटी दूध, दही, घ्यू, मह, माछा, सु, अण्डा, काजु, बदाम, आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न प्रकारका पोषणयुक्तखानेकुराहरू र तिनको महत्व प्रस्तुत गरिएको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न पोषणयुक्त खानेकुरा र तिनको बारेमा सामूहिक र व्यक्तिगत छलफल गराउने पोषणयुक्त खानेकुराहरूको महत्व भन्न र लेख्न लगाउने शिक्षकले व्यक्तिगत र सामूहिक रूपमा प्राप्त महत्वको बारेमा थप प्रस्ट पारिदिने पोषणयुक्त खानेकुराको महत्व सचित्र प्रस्तुत गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> पोषणयुक्त खानेकुराहरूको के महत्व रहेको छ चित्र सहित वर्णन गर्न लगाउने
	<p>३. शारीरिक व्यायामको</p>	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्यायामको 	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक 	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक 	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्यायामको पूर्वज्ञान

	महत्त्व	<p>सामान्य परिचय</p> <ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्ययामको महत्त्व शारीरिक व्ययामका उपायहरू 	<p>व्ययाम सम्बद्ध पोष्टरहरू,</p> <ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्ययामको बारेमा लेखिएका पुस्तकहरू अडियो भिडियो रेकर्ड गरिएका सामग्री 	<p>परीक्षण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> पोष्टर, भिडियो अडियो प्रदर्शन गर्ने प्रतिक्रिया दिन लगाउने महत्त्व टिपोट गर्न लगाउने 	<p>महत्त्व सामूहिक र व्यक्तिगत रूपमा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने</p>
४. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि	१. स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि महत्त्व	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिको परिचय स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधिको महत्त्व 	<ul style="list-style-type: none"> पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि सम्बद्ध सामग्री पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिको महत्त्व जनाउने पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधिको पूर्वधारणा टिपोट गर्न लगाउने पेशा व्यवसाय प्रविधि सम्बद्ध सामग्रीको बारेमा सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपमा वर्णन गर्न लगाउने पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधिलाई दैनिक जीवन सापेक्ष बनाएर महत्त्व लेख्न लगाउने र शिक्षकले विस्तृत रूपमा बुँदा टिपोट गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधिको के कस्तो महत्त्व रहेको छ सामूहिक र व्यक्तिगत रूपमा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने
	२. प्रदेश स्तरमा चलेका पेशा व्यवसायहरू	<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशस्तरमा चलेका पेशाहरू: (कृषि, व्यापार, होटल, उद्योग, मत्स्य, कुखुरा, बङ्गुर, खरायो, कालिज पालन, पर्यटन, व्यापार, सरकारी सेवा) 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न पेशा व्यवसाय झल्किने तस्बिरहरू, भिडियो सामग्री 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय स्तरमा सञ्चालनमा रहेका पेशा, व्यवसायको बारेमा छलफल गराउने स्थानीय स्तरको सापेक्षतामा परदेश स्तरमा सञ्चालित पेशा व्यवसायको प्रश्नोत्तर सञ्चालन 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा सञ्चालित पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको सूचि बनाउन लगाउने

		आदि		गर्ने <ul style="list-style-type: none"> विभिन्न पेशा व्यवसायको सामाजिक महत्व बोध गराउने . 	<ul style="list-style-type: none"> प्रचलित पेशा व्यवसायको महत्व टिपोट गर्न लगाउने
	३. पर्यटन क्षेत्र सम्बन्धित पेशा र व्यवसाय	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटनको परिचय पर्यटन व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिने क्षेत्रहरू पर्यटन र मानव जीवनको सम्बन्ध पर्यटन व्यवसायको महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकीय स्थलहरूको फोटो पर्यटकीय स्थलको वर्णन गरिएका अडियो, भिडियो सन्दर्भ पुस्तकहरू 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन व्यवसायको पूर्व ज्ञान परीक्षण गर्ने पर्यटन व्यवसायको परिचय बताइदिने पर्यटन व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिने क्षेत्रको बारेमा जानकारी गराउने पर्यटन र मानव जीवनको सम्बन्ध बोध गराउने पर्यटन व्यवसायको महत्वबारे कक्षामा सामूहिक छलफल र वैयक्तिक छलफल गरी निष्कर्ष निकाल्न लगाइ छुटेका कुराहरू बोध हुने गरी टिपोट गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन व्यवसाय गर्न सकिने स्थानहरू के के हुन् व्यक्त गर्न लगाउने पर्यटन व्यवसाय गर्न सकिने क्षेत्रहरूको बारेमा खोजि गरी कक्षकोठामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने
५. विपद् व्यवस्थापन	<ol style="list-style-type: none"> विपद् व्यवस्थापनका उपायहरूको सूची तयार पार्न विपद् व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको महत्व तथा प्रयोग सम्बन्धी अभ्यास गर्न विपद्को समयमा गर्न सकिने सम्भावित सहयोग तथा उद्धारका उपाय पहिल्याउन 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को परिचय विपद्का सम्भावित कारणहरू 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्हरूको बारेमा झल्किने तस्विर, भिडियो, विपद्बाट बच्ने उपायहरू भएको चार्ट विपद् सम्बद्ध सन्दर्भ 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्हरूको बारेमा विद्यार्थीका पूर्व ज्ञान सङ्कलन गर्ने, आफ्नो वरपर हुनसक्ने विपद्हरूको बारेमा सामूहिक छलफल गर्न लगाउने विपद् सम्बन्धी भिडियो तथा अन्य सामग्री प्रदर्शन गरी विद्यार्थीका धारणा व्यक्त गर्न लगाउने विपद्का सम्भावित क्षेत्रहरू पहिचान गर्न लगाई तिनबाट 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् भनेको के हो ? यसका सम्भावित कारण र यसबाट बच्ने पाय खोजी गरी कक्षामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने

			पुस्तकहरू	<p>बच्ने उपायहरू खोजी गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> • विगतमा विपदबाट भएका घटनाहरूको खोजी गरी तिनका असर समेतको परियोजना कार्य कक्षामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने • विपदको समयमा गर्न सकिने सम्भावित सहयोग तथा उद्धारका उपाय खोजी गर्न लगाउने र थप प्रष्ट पारिदिने • 	
६. व्यवहारिक लेखन	<ol style="list-style-type: none"> १. व्यवहारिक लेखनको महत्त्व २. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका अभ्यासहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • व्यवहारिक लेखनको सामान्य परिचय • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने व्यवहारिक लेखनका प्रकारहरू • व्यवहारिक लेखनको अभ्यास (निवेदन, निमन्त्रणा, श्रद्धाञ्जली, समवेदना, शुभकामना, बधाई, भर्षाई, तमसुक, बिल, चिठी, मञ्जुरीनमा, 	<ul style="list-style-type: none"> • व्यवहारिक लेखनका नमुनाहरू • व्यवहारिक लेखन गर्ने तरिका लेखिएका चार्टहरू • श्रव्य दृश्य सामग्रीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • व्यवहारिक लेखनको पूर्वज्ञान परीक्षण गर्ने • व्यवहारिक लेखनसँग परिचित गराउने • व्यवहारिक लेखनका नमुना र तिनको लेखन तरिका समावेश गरिएको चार्ट तथा स्लाइड, भिडियो प्रस्तुत गर्ने र गर्न लगाउने • विभिन्न नमुनाको अनुलेखन, हस्तलेखन, श्रुतिलेखन गराउने • स्वतन्त्ररूपमा विभिन्न किसिमका व्यवहारिक लेखनको अभ्यास गर्न लगाउने, • गाउँठाउँमा प्रचलित व्यवहारिक लेखन सम्बद्ध सामग्री सङ्कलन गरी कक्षामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • व्यवहारिक लेखनको परिचय दिई विभिन्न किसिमका व्यवहारिक लेखनका नमुना तयार गर्न लगाउने,

<p>७. द्वन्द्व तथा तनाव व्यवस्थापन</p>	<p>१. द्वन्द्व व्यवस्थापनको अवधारण २. द्वन्द्वका कारणहरू ३. द्वन्द्व व्यवस्थापनका उपायहरू</p>	<ul style="list-style-type: none"> • द्वन्द्व र तनावको सामान्य परिचय • द्वन्द्व तथा तनाव उत्पन्नहुने कारणहरू र तिनले पार्ने असरहरू • द्वन्द्वका प्रकारहरू • द्वन्द्व तथा तनाव उत्पन्न हुनबाट जोगिने पूर्व सावधानीहरू • द्वन्द्व तथा तनाव व्यवस्थापनका उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • द्वन्द्व तथा तनाव सम्बन्धी ज्ञान तथा सचेतना झल्किने चार्टहरू • चित्रहरू • द्वन्द्वका प्रकार र तिनले निम्त्याएका नकारात्मक असरहरू बोधहुने चित्र, भिडियो, चार्ट, पोस्टर अदि 	<ul style="list-style-type: none"> • चार्ट, चित्र, भिडियो प्रदर्शन गर्ने • सचेतनामूलक लघुनाटकहरू तयार पारी भूमिका निर्वाह गर्न लगाउने • द्वन्द्व तथा तनाव उत्पन्न हुनबाट जोगिने पूर्व सावधानीहरू बारे प्रश्नोत्तर गरी टिपोट गर्न लगाउने • द्वन्द्व तथा तनाव व्यवस्थापनका उपायहरूबारे सामूहिक छलफल गराई सूची तयार गर्न लगाउने • व्यक्तिगत तथा सामाजिक रूपमा हुने गरेका द्वन्द्व निराकरणका उपायबारे अवगत गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> • द्वन्द्व तथा तनावकोको परिचय दिन लगाउने • द्वन्द्व तथा तनाव उत्पन्न हुने कारणहरू प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने • द्वन्द्व तथा तनाव व्यवस्थापनका उपायहरू समाहित गरी भूमिका निर्वाह गर्न लगाउने
--	---	--	---	--	---

<p>८. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि</p>	<p>१. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको परिचय</p> <p>२. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको महत्त्व</p>	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना सञ्चार प्रविधिको परिचय तथा महत्त्व • सूचना सञ्चार प्रविधिको दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने क्षेत्रहरू • सूचना सञ्चार प्रविधिका साधनहरू • कम्प्युटर र यसका प्रोग्रामहरू(अपरेटिङ सिस्टम, वर्ड प्रोसेसिङ, स्प्रेडसिट, प्रिजेन्टेशन सफ्टवेयर, इनटरनेट, इमेल, मल्टिमिडिया) को सामान्य परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> • मोबाइल, ल्यापटप/ कम्प्युटर, ई-पार्टी, स्मार्ट बोर्ड, प्रोजेक्टर, साउन्ड सिस्टम) इन्टरनेट सम्बद्ध सामग्रीहरू (वाइफाई, डेटा आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना सञ्चार प्रविधिको परिचय बारे छलफल गराउने • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुन सूचना प्रविधिका साधनहरूको सूची तथा महत्त्व प्रस्तुत गर्न लगाउने • कम्प्युटर र यसका प्रोग्रामहरूको बारेमा सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक क्रियाकलापहरू गराउने • प्रश्नोत्तर, छलफल, • प्रस्तुतीकरण 	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको परिचय तथा महत्त्व भन्न लगाउने •
------------------------------------	---	---	--	---	---

कक्षा ८ को विषयवस्तुको विस्तृतीकरण					
विषयवस्तुको क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धिहरू	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	शैक्षिक सामग्री	सम्भावित सिकाइ सहजीकरण कार्यकलाप	मूल्याङ्कन
१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको परिचय	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सामान्य ऐतिहासिक पृष्ठभूमि बताउन	<ul style="list-style-type: none"> • सुदूरपश्चिम प्रदेश इतिहास (विगतदेखि हालसम्म) • सुदूरपश्चिम प्रदेशको पर्यटकीय स्थल, मुख्या औद्योगिक क्षेत्र 	<ul style="list-style-type: none"> • सुदूरपश्चिम प्रदेशको इतिहास झल्काउने चार्ट/ पोस्टर • सुदूरपश्चिम प्रदेशको मुख्य मुख्य पर्यटकीय क्षेत्र र औद्योगिक 	छलफल, प्रश्नोत्तर	<ul style="list-style-type: none"> • सुदूरपश्चिम प्रदेशको स्थापनाको बारेमा वर्णन गर्न लगाउने • सुदूरपश्चिम प्रदेशको औद्योगिक क्षेत्रको

			क्षेत्र उल्लेखित नक्सा		सूची बनाउन लगाउने
	२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सामाजिक तथा शैक्षिक अवस्थाको सामान्य परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य जातजाति चाडपर्व साक्षारता विवरण मुख्य मुख्य शैक्षिक संस्था 	<ul style="list-style-type: none"> जातिगत विवरण उल्लेखित चार्ट मुख्य शैक्षिक संस्था उल्लेखित चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> खोज विधि, छलफल विधि, प्रश्नोत्तर, 	<ul style="list-style-type: none"> जातजातिको विवरण उल्लेख गर्न लगाउने सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालयको बारेमा भन्न लगाउने
	३. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित प्राकृतिक, सांस्कृतिक, धार्मिक सम्पदाहरूको संरक्षण, संवर्धन एवम् प्रचारप्रसार गर्न	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा प्रचारप्रसार माध्यमहरूको भूमिका संरक्षण संवर्धका नहुनाको कारणको खोजी 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको फोटो धार्मिक तथा प्राकृतिक स्थलहरूको चार्ट भूमिका उल्लेखित चार्ट कारण उल्लेखित चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> खोज विधि, छलफल विधि, प्रश्नोत्तर, प्रदर्शन विधि, स्थलगत अध्ययन विधि 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सूची तयार गर्न लगाउने प्रचारप्रसारका माध्यमका बारेमा भन्न लगाउने संरक्षण संवर्धका नहुनाको कारणको खोजी गर्न लगाउने
२. हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यता	१. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सामाजिक महत्त्व बताउन	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वहरूको सम्मान विभिन्न चाडपर्वसंग समबन्धित कार्यक्रममा 	<ul style="list-style-type: none"> चाँडपर्वमा मनाइने कार्यक्रमको भिडियो चाँडपर्वका बारेमा 	<ul style="list-style-type: none"> छलफलविधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, 	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मनाइने चाडपर्वको महत्त्व भन्न लगाउने

		सहभागिता	जानकारी गराउने चार्ट <ul style="list-style-type: none"> चाडपर्वको सामाजिक महत्त्व लेखिइका चार्टहरू 	अवलोककन, क्षेत्र भ्रमण,	
	२. सामाजिक मूल्यमान्यताहरूको पुस्तान्तरणका उपायबारे खोजि गर्न	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न चाडपर्वहरूले सामाजमा पारेका सकारात्मक प्रभावहरू 	<ul style="list-style-type: none"> सकारात्मक सामाजिक प्रभावहरूको सूची 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, अवलोककन, क्षेत्र भ्रमण	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न चाडपर्वले सामाजमा पारेका सकारात्मक प्रभावहरूको बारेमा भन्न / लेख्न लगाउने सामाजिक मूल्यमान्यताको पुस्तान्तरण शीर्षकमा छोटो निबन्ध लेख्न लगाएर
३. स्वस्थ जीवनशैली	१. सामुदायिक सरसफाईको परिचय तथा महत्त्व बोध गरी सामुदायिक सरसफाईमा सहयोग गर्न	<ul style="list-style-type: none"> संघसस्थाहरूको सरसफाईको महत्त्व वतावरणीय सरसफाई 	संघसस्थाहरूको सरसफाई इल्लिकने तस्विर, चित्र, भिडियो सामग्री	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, अवलोककन, क्षेत्र भ्रमण, परियोजना	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक सरसफाईले व्यक्तिगत जीवन शैलीमा पार्ने प्रभाव भन्न लगाउने वातावरणीय सरसफाईको महत्त्व वर्णन गर्न

				कार्य, अन्तर्क्रिया	लगाउने
	२. पोषणयुक्त खानेकुराले जीवनशैलीमा पार्ने प्रभाव बारे बताउन	<ul style="list-style-type: none"> पोषणका आधारमा खाने कुराको वर्गीकरण 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न प्रकारका पोषणयुक्तखानेकुराहरू र तिनको वर्गीकरण 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, अवलोकन, परियोजना कार्य, अन्तर्क्रिया, खोज विधि	<ul style="list-style-type: none"> पोषणका आधारमा खाने कुरालाई कति समुहमा विभाजन गरिएको छ? भन्न लगाउने भिटामिनयुक्त कुनै ५ वटा खानेकुराको नाम लभन्न लगाउने
	३. शारीरिक व्यायामले स्वस्थ जीवनशैलीमा पारेको सकारात्मक प्राभावहरूको सूची बनाउन	<ul style="list-style-type: none"> कवाज र पी.टी.को महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्यायाम तथा कवाज सम्बद्ध पोष्टरहरू, कवाज र पी.टी.को महत्व लेखिएका पोष्टर/ चार्ट 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, प्रयोगात्मक विधि	<ul style="list-style-type: none"> शारीरिक व्यायाम तथा कवाजको महत्व सामूहिक र व्यक्तिगत रूपमा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने
४. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि	१. स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा	<ul style="list-style-type: none"> परम्परागत स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि लोप हुन लागेका स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि झल्किने पोष्टर/ चार्ट 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि,	<ul style="list-style-type: none"> सुदूरपश्चिम प्रदेशमा सञ्चालित पेशा तथा व्यवसायको

	प्रविधिको संरक्षण र संवर्धन गर्न	प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> लोपहुन लागेका स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधिको सूची 	प्रदर्शन विधि, अवलोकन, परियोजना कार्य, अन्तर्क्रिया, खोज विधि, क्षेत्र भ्रमण	<ul style="list-style-type: none"> सूची तयार पार्न लगाउने, लोप हुन लागेका पेशा तथा व्यवसायका संरक्षण गर्ने उपायहरू भन्न लगाउने
	२. स्थनीय स्तरका पेशा व्यवसायहरूको पहिचान तथा तिनिहरूको अनुसरणमा सहयोग	<ul style="list-style-type: none"> कृषिजन्य पेशा व्यवसायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न पेशा व्यवसाय झल्किने तस्बिरहरू, भिडियो सामग्री 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, अवलोकन, परियोजना कार्य, अन्तर्क्रिया, खोज विधि, क्षेत्र भ्रमण	<ul style="list-style-type: none"> सुन्तला खेतीको लागि अनुकुल क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने लगाउने कुखुरा पालन व्यवसाय सञ्चालन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू भन्न लगाउने
	३. राष्ट्रियस्तरका पेशा व्यवसायहरूको पहिचान तथा तिनिहरूको अनुसरणमा	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटनको व्यवसाय होटल व्यवसाय 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकीय स्थलहरूको फोटो पर्यटकीय स्थलको वर्णन गरिएका अडियो, भिडियो सन्दर्भ पुस्तकहरू 	छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, प्रदर्शन विधि, अवलोकन,	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन व्यवसाय गर्दा हुने फाइदाहरू लेख/ भन्न लगाउने होटल व्यवसाय गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू के

	सहयोग गर्न		<ul style="list-style-type: none"> • होटल व्यवसाय संग सम्बन्धित हाते पुस्तकहरू 	परियोजना कार्य, अन्तर्क्रिया, खोज विधि	के हुन भन्न लगाउने
५. विपद् व्यवस्थापन	१. विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउन	<ul style="list-style-type: none"> • विपदको परिचय • विपदका सम्भावित कारणहरू • विपद जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • विपदहरूको बारेमा झल्किने तस्विर, भिडियो, • विपदबाट बच्ने उपायहरू भएको चार्ट • विपद सम्बद्ध सन्दर्भ पुस्तकहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • विपदहरूको बारेमा विद्यार्थीका पूर्व ज्ञान सङ्कलन गर्ने, • आफ्नो वरपर हुनसक्ने विपदहरूको बारेमा समूहिक छलफल गर्न लगाउने • विपद सम्बन्धी सामग्रीहरू प्रदर्शन र प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न लगाउने • विपद न्यूनीकरणमा 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउन सकिने बुँदाहरू टिपोट गर्न लगाउने • विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा विद्यार्थीको भूमिका टिपोट गर्न लगाउने

				विद्यार्थीको भूमिकाको बारेमा धारणा सार्वजनिक गर्न लगाउने <ul style="list-style-type: none"> • विपद न्यूनीकरणको उपायहरू प्रस्तुत गर्न लगाउने र शिक्षकले त्यसमा थप सहयोग पुर्याउने 	
	२. विपद व्यवस्थापनमा विभिन्न संघसंस्थाको भूमिका बताउन	<ul style="list-style-type: none"> • विपद व्यवस्थापन सम्बन्ध संस्थाहरूको परिचय • स्काउट, रेडक्रस, परोपकार केन्द्र आदि 	<ul style="list-style-type: none"> • संघसंस्थाको भूमिका लेखिएको चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> • संघसंस्थाको परिचयमाथि छलफल गरउने • संगसंस्थाको भूमिका खोजि गर्न लगाउने • स्थानीय संगसंस्थाको बारेमा अवगत 	<ul style="list-style-type: none"> • वरपर रहेका सामाजिक संघसंस्थाले विपदको समयमा कसरि उद्धार गर्ने रहेछन सो बारेमा प्रतिवेदन लेख्न लगाउने

				<p>गराउने</p> <ul style="list-style-type: none"> • बालक्लवको बारेमा जानकारी गराउने 	
	<p>३. विपद् पश्चातको राहत र उद्धारमा सहयोग गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्का कारण सिर्जना भएका समस्या र उद्धारका उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • राहत तथा उद्धारका उपायहरू भएको चार्ट • भिडियो • पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद्पश्चातका उद्धारका तरिकाहरूबारे टिपोट गर्न लगाउने • सञ्चार, सहकार्य, प्राथमिक उपचार लगायतका बारेमा तयारि तथा अभ्यास गर्न लगाउने • राहत उद्धारका रणनीतिहरू बनाउने बारे अभ्यास गराउने • राहत उद्धार सम्बन्धी 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद् पश्चात राहत उद्धार गर्न सकिने उपायहरूको बारेमा टिपोट गर्न लगाउने

				भूमिका निर्वाहको अभ्यास गराउने	
६. व्यवहारिक लेखन	१. व्यवहारिक लेखन आवश्यकता बताई दैनिक जीवनमा तिनको उपयोग गर्न	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहारि लेखनको परिचय व्यवहारिक लेखनको आवश्यकता दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनको उपयोगिता 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहारिक रचनाको आवश्यकता र महत्व झल्किने चार्ट 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहारिक लेखनसँग परिचित गराउने आवश्यकता र महत्व बारे छलफल गराउने आवश्यकता र महत्व बुँदागत रूपमा टिपोट गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहारिक लेखनको आवश्यकता र महत्व सूची बनाउन लगाउने
	२. दैनिक जीवनमा व्यवहारिक लेखनका अभ्यासहरू गर्न	<ul style="list-style-type: none"> भर्पाई, तम्सुक जाहेरी, मुचुल्का, प्रतिवेदन, 	<ul style="list-style-type: none"> भर्पाई, तम्सुक जाहेरी, मुचुल्का, प्रतिवेदन का नमुनाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवहारिक रचनाका नमुनासँग परिचित गराउने लेखनको ढाँचा बारे खण्डखण्डमा विभाजन 	<ul style="list-style-type: none"> भर्पाई, तम्सुक जाहेरी, मुचुल्का, प्रतिवेदनको लेखन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको आधारमा व्यवहारिक लेखनको अभ्यास

				गरी विद्यार्थीली पनि छुट्ट्यान लगाउने <ul style="list-style-type: none"> • व्यवहारिक लेखनका तरिकाहरू बारे जानकारी गाराउने • व्यवहारि लेखनका तरिकाको अधारमा व्यवहारिक लेखनको अभ्यास गराउने 	गराउने
७. तनाव र त्यसको व्यवस्थापन	१. तनावको सामान्य परिचय दिन	<ul style="list-style-type: none"> • तनावको परिचय • तनाव उत्पन्नहुनुका कारणहरू 	•	<ul style="list-style-type: none"> • तनावबारे विद्यार्थीको धारणा व्यक्त गर्न लगाउने • प्रश्नोत्तर गर्ने • कारणहरू टिपोट गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • तनावको परिचय दिई तनाव उत्पन्न हुने कारण लेखन लगाउने
	२. तनाव	• तनावबाट मानव जीवनमा	• तनाव	• तनावले	• तनाव

	<p>न्यूनीकरण का उपायहरू पहिल्याउन</p>	<p>पर्ने असर</p> <ul style="list-style-type: none"> • तनाव न्यूनीकरणका उपायहरू 	<p>न्यूनीकरणको चार्ट</p> <ul style="list-style-type: none"> • भिडियो सामग्री 	<p>मानव जीवनमा पर्ने असर टिपोट गर्न लगाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> • तनाव हुन नदिने तरिका बोध गराउने • तनाव न्यूनीकरण गर्न अपनाउने उपायबारे सामूहिक सहभागितामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने • शिक्षकले विद्यार्थीको धारणा र थप कुराहरू सहित विद्यार्थीलाई पृष्ठपोषण देने 	<p>न्यूनीकरणका उपायका बारे विद्यार्थीलाई खोजी गरी कक्षामा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने</p>
--	---------------------------------------	---	---	--	--

<p>८. सूचना सञ्चार प्रविधी</p>	<p>१. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिहरूको दैनिक जीवनमा उपयोग गर्न</p>	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना सञ्चार प्रविधिको परिचय तथा महत्व • सूचना सञ्चार प्रविधिको दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने क्षेत्रहरू • सूचना सञ्चार प्रविधिका साधनहरू • कम्प्युटर र यसका प्रोग्रामहरू(अपरेटिङ सिस्टम, वर्ड प्रोसेसिङ, स्प्रेडसिट, प्रिजेन्टेसन सफ्टवेयर, इन्टरनेट, इमेल, मल्टिमिडिया) को सामान्य परिचय र प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> • मोबाइल, ल्यापटप/कम्प्युटर, ई-पार्टी, स्मार्ट बोर्ड, प्रोजेक्टर, साउन्ड सिस्टम) इन्टरनेट सम्बद्ध सामग्रीहरू (वाइफाई, डेटा आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना सञ्चार प्रविधिको परिचय बारे छलफल गराउने • दैनिक जीवनमा प्रयोग हुन सूचना प्रविधिका साधनहरूको सूची तथा महत्व प्रस्तुत गर्न लगाउने • कम्प्युटर र यसका प्रोग्रामहरूको बारेमा सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक क्रियाकलापहरू गराउने • प्रश्नोत्तर, छलफल, 	<ul style="list-style-type: none"> • सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको परिचय तथा महत्व भन्न लगाउने •
--------------------------------	---	---	---	---	---

				• प्रस्तुतीकरण	
	२. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कानुनी मान्यताहरूको पालना गर्न	• सूचना सञ्चार प्रविधिको प्रयो गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कानुनी कुराहरू	• ऐन, नियमावलीहरू	• पूर्वज्ञान परीक्षण गर्ने • कानुनको बारेमा जानकारी गराउने • प्रयोग गर्दा हुने हानी नोक्सानी बारे ज्ञान गराउने	• सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कानुनी मान्यताहरूको कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने

२२.मार्माको गौरब विषयका प्रयोगात्मक कार्य / परियोजना कार्यका उदाहरणहरू

१. विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न समूहमा विभाजन गरी मार्मा गाउँपालिकाको नदी, खोला, ताल, मन्दिर, सार्वजनिक महत्वका विषयको बारेमा खोजि गर्न लगाउने,
२. स्थानीय कला, संस्कृति र तिनमा गाइने विभिन्न लोक संस्कृति र तिनको महत्व सङ्कलन गर्न लगाउने,
३. विभिन्न प्रविधिहरू र तिनको संरक्षण र विकासका पायहरू खोजी गर्न लगाउने
४. व्यवहारिक रचनाका विभिन्न पाटाहरूमा गाउँघरबाट जान्ने व्यक्तिसँग सम्पर्क स्थापना गरी तिनको नमुना सङ्कलन गर्न लगाउने
५. समाजमा द्वन्द्व, तनाव र समय व्यवस्थापनको बारेमा व्यावहारिक अभ्यास गराउने
६. आफ्नो वरपर रहेका वनस्पति र पशुपक्षीको सूची बनाई तिनको तिनको उपयोगिता बारे गाउँका जान्ने व्यक्तिहरूसँग सोधेर प्रतिवेदन लेख्न लगाउने

प्रतिवेदनको ढाँचा:

छ) परियोजनाको शीर्षक

- ज) परियोजनाका कार्यको छोटो परिचय
- झ) विवरण सङ्कलनको तरिका
- ञ) वनस्पति र पशुपक्षीको अलग अलग उपयोगिता
- ट) निष्कर्ष
- ठ) सुझाव

२३. मूल्याङ्कन

पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेका सक्षमता र सिकाइ उपलब्धि हासिल भए नभएको सुनिश्चित गर्न निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै किसिमका मूल्याङ्कन गरिने छ। सिकाइ सहजीकरण प्रकृया सञ्चालन पूर्व, सिकाइ सहजीकरणका क्रममा र तत्पश्चात विद्यार्थीको व्यवहारमा देखिएको परिवर्तनको लेखाजोखा मूल्याङ्कन बाट गर्न सकिन्छ। परम्परागत रूपमा आवधिक रूपमा परीक्षा सञ्चालन गरी निश्चित समयमा विद्यार्थीलाई लेख्न लगाएर सोही आधारमा मूल्याङ्कन गरिन्थ्यो भने वर्तमान समयमा आधारभूत तह कक्षा ४ - ८ मा ५० प्रतिशत आन्तरिक र ५० प्रतिशत वाह्य मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले गरेको छ। यहिकुरा आधारभूत शिक्षाको पाठ्यक्रमले स्वीकार गरेको छ भने सोही आधारमा यस पाठ्यक्रममा पनि मूल्याङ्कनको व्यवस्था गरिएको छ। निर्माणात्मक मूल्याङ्कनमा कक्षा क्रियाकलाप, विद्यार्थीका कार्य तथा कार्य तथा कार्यसम्पादन अवलोकन, गृहकार्य, एकाइ तथा त्रैमासिक परीक्षा, स्व तथा सहपाटी मूल्याङ्कन लगायतका साधन प्रायोग गर्न सकिन्छ।

क) आन्तरिक मूल्याङ्कन ढाँचा

शिक्षकले विद्यार्थीको सिकाइ प्रगतिको गति र स्तर पतालगाउन आन्तरिक मूल्याङ्कन गरिन्छ। यसका लागि विद्यार्थी कार्य तथा समस्या समाधानको अवलोकन, गृहकार्य, मौखिक तता लिखित प्रश्नोत्तर, कक्षा तथा एकाई परीक्षा, व्यवहार अवलोकन लगायतका तरिका प्रयोग गर्न सकिन्छ। यसका लागि रुजूसूची, श्रेणी मापन लगायतका फारम, सिकाइ क्षमता मापन गर्ने फारमहरू, व्यवहारिक समस्या लगायतका कक्षा सहभागिता, कक्षाकार्य गृहकार्य, प्रयोगात्मक कार्य, परियोजनाकार्य लगायतका साधनहरूको प्रयोग गर्न सकिन्छ। शिक्षण सिकाइलाई निरन्तर सुधारका गर्न, सुधारत्मक सिकाइ गर्न, थप सिकाइका अवसरहरू प्रदान गर्न, उपचारात्मक शिक्षणको योजना बनाई सिकाइ सहजीकरण गर्न विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्नु अत्यावश्यक हुन्छ।

क्र. स.	मूल्याङ्कनका पक्ष	भार
५.	सहभागिता: कक्षा उपस्थिति र सिकाइ सहभागिता	४
६.	मुख्य सिकाइ उपलब्धिमा विद्यार्थीको सिकाइस्तर	२०
७.	प्रयोगात्मक / परियोजना कार्य	१६
८.	त्रैमासिक परीक्षाहरू	१०
जम्मा		५०

ख) आवधिक परीक्षा

निर्णयात्मक मूल्याङ्कनमा आवधिक परीक्षाको भार ५० प्रतिशत हुने छ। प्रत्येक परीक्षामा प्रश्न सोध्दा शैक्षिक सत्रको सुरुदेखि पढाएका सबै पाठहरूबाट समेटिएको हुनुपर्ने छ। यस विषयको परीक्षामा विशेष गरेर ज्ञान, बोध, प्रयोग र उच्चदक्षतामा आधारित हुनेछन्। पाठ्यक्रममा राखिएका तहगत सक्षमताहरू र कक्षागत सिकाइ उपलब्धीहरूमा विद्यार्थीले प्राप्त गरेका ज्ञान, सिप, अभिवृत्ती प्राप्त गरे नगरेको मूल्याङ्कन गरि त्यसका आधारमा सिकाइ स्तरको प्रमाणीकरण गरिन्छ। अन्तिम परीक्षाको प्रश्नपत्र यसै पाठ्यक्रममा समावेश गरिएको ढाँचामा आधारित भई निर्माण गरिनुपर्छ।

अपाङ्गता भएका तथा विशेष सिकाइ आवश्यकता भएका विद्यार्थीहरूलाई परीक्षामा केही खासखास विषयमा अरूसाधारण विद्यार्थीहरूलाई दिइने प्रश्नभन्दा अलग प्रश्न बनाई मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने छ। विशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थीहरूको लागि परीक्षाको समय थप गर्न सकिने छ। विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्दा आवश्यकता अनुसार उपयुक्तहुने मूल्याङ्कन प्रकृया अपनाउनुपर्ने छ। प्रतिकरयामा हधारित मूल्याङ्कनका लागि ठूला मुद्रित सामाग्री, स्पर्शात्मक लगायत सामग्री, स्पर्शात्मक सामग्री लगायतको उपयोग गर्नुपर्ने छ। प्रतिकृतयामा आधारित मूल्याङ्कनका लागि उपकरण, टङ्कण, साङ्केतिक भाषा वा सङ्केत प्रयोग गर्न उत्परेरित गर्नुपर्ने छ। कठिन तहको अपाङ्गता भएका विद्यार्थीलाई उनीहरूको स्तर, रुची र आवश्यकताका आधारमा समय तालिका बनाई सो अनुसार मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने छ।

ग्रेडसिटको नमुना

विद्यार्थी मूल्याङ्कनको नतिजा विवरण (grade Sheet) यस प्रकार हुने छः

विद्यालयको नामः

विद्यार्थीको नामः

कक्षाः

रोल नं.

जन्म मितिः

अभिभावको नामः

नतिजा विवरण (Grade Sheet)

क्र. स.	विषय	पाठ्यघण्टा	आन्तरिक मूल्याङ्कन		वाह्य मूल्याङ्कन		विषयगत औषत ग्रेड प्वान्ट	कैफियत
			ग्रेड	ग्रेड प्वान्ट	ग्रेड	ग्रेड प्वान्ट		
८.	नेपाली							
९.	अङ्ग्रेजी							
१०.	गणित							
११.	विज्ञान तथा वातावरण							
१२.	सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा							

१३.	स्वास्थ्य शारिरिक तथा सिर्जनात्मक कला							
१४.	मार्माको गौरब							
औषत ग्रेड प्वाइन्ट (GPA):								

विषय शिक्षकको हस्ताक्षर:

प्रधानाध्यापकको हस्ताक्षर:

नाम:

नाम:

मिति:

मिति:

२४. विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा अक्षराङ्कन पद्धतिको प्रयोग

विद्यालय शिक्षा (कक्षा १-१२) मा विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्दा देहाय बमोजिमको ग्रेड निर्धारण गरिने छः

क्र. स.	उपलब्धि प्रतिशत	स्तरीकृत अङ्क	अक्षरमा उपलब्धिस्तर	उपलब्धि स्तरको व्याख्या
१.	९० र सोभन्दा माथि	४.०	A+	सर्वोत्तम (Outstanding)
२.	८० र सोभन्दा माथि ९० भन्दा कम	३.६	A	अत्युत्तम (Excellent)
३.	७० र सोभन्दा माथि ८० भन्दा कम	३.२	B+	उत्कृष्ट (Very Good)
४.	६० र सोभन्दा माथि ७० भन्दा कम	२.८	B	उत्तम (Good)
५.	५० र सोभन्दा माथि ६० भन्दा कम	२.४	C+	सन्तोषजनक (Satisfactory)
६.	४० र सोभन्दा माथि ५० भन्दा कम	२.०	C	ग्राह्य (Acceptable)
७.	३५ र सोभन्दा माथि ४० भन्दा कम	१.६	D	आधारभूत (Basic)

८.	३५ भन्दा कम	-	NG	अवर्गिकृत (Not Grade)
----	-------------	---	----	-----------------------

कक्षा ८ को विशिष्टिकरण तालिका

क्र. स.	विषय क्षेत्र	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क	ज्ञान						बोध						सिप						उच्च दक्षता					
				अति छोटो		छोटो		लामो		अति छोटो		छोटो		लामो		अतिछोटो		छोटो		लामो		अति छोटो		छोटो		लामो	
				प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क	प्रश्न	अङ्क
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेशको परिचय	२	५	१	१												१	४									
२.	हाम्रा सामाजिक मूल्यमान्यताहरू	२	५							१	१																
३.	स्वस्थ जीवनशैली	३	६	१	१					१	१													१	४		
४.	स्थानीय पेशा व्यवसाय तथा प्रविधि	२	५							१	१						१	४									
५.	विपद् व्यवस्थापन	३	९							१	१							४	१	१				१	४		
६.	व्यवहारिक लेखन	३	६	१	१												१	४			१	१					
७.	सूचना सञ्चार प्रविधि	२	५							१	१												१	४			
८.	आत्म अनुशासन	३	९	१	१													४						१	४		
	जम्मा	२०	५०	३	३					५	५						३	१२	२	८	१	१	१	४	३	१२	

सन्दर्भ सूची

आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम, २०७८ (कक्षा ४-५), पाठ्यक्रम विकास केन्द्र: सानोठिमी, भक्तपुर ।

आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम, २०७७ (कक्षा ६-८), पाठ्यक्रम विकास केन्द्र: सानोठिमी, भक्तपुर ।

नेपालको संविधान, २०७२, कानून किताब व्यवस्थापन समिति, बबरमहल, काठमाडौं ।

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र: सानोठिमी, भक्तपुर ।

लेटर ग्रेडिड निर्देशिका, २०७८ पाठ्यक्रम विकास केन्द्र: सानोठिमी, भक्तपुर ।

शिक्षा ऐन, २०२८, कानून किताब व्यवस्थापन समिति, बबरमहल, काठमाडौं ।

अनुसूची: १ स्थानीय पाठ्यक्रम लेखन कार्यदलका पदाधिकारिहरू

श्री राजेन्द्र प्रसाद जोशी - संयोजक

श्री राजेन्द्र बहादुर सिंह - सदस्य

श्री भगिरथ सिंह विष्ट - सदस्य

श्री वसन्त राज जोशी - सदस्य

श्री अकबर सिंह धामी - सदस्य

आमन्त्रित अन्य सदस्यहरू

श्री कृष्ण बहादुर चौधरी

श्री कृष्ण बहादुर सिंह

अनुसूची: २ गाउँशिक्षा समितिका पदाधिकारीहरूको नामावली

श्री जमन सिंह धामी - अध्यक्ष

श्री कालु सिंह ठगुन्ना - सदस्य

श्री धिरेन्द्र सिंह धामी - सदस्य

श्री राम कुमार राना - सदस्य

श्री गोपाल दत्त जोशी - सदस्य

श्री जमुना ठगुन्ना - सदस्य

श्री भगिरथ सिंह विष्ट - सदस्य

श्री राजेन्द्र प्रसाद जोशी - सदस्य

अनुसूची: ३ मार्मा गाउँपालिका आन्तरगतका विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूको नामावली

क्र. सं.	विद्यालयको नाम	प्रधानाध्यापकको नाम	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
----------	----------------	---------------------	---------------	--------

१	दुर्गेश्वरी मा वि घोल्जर	मान सिंह ठगुन्ना	९७४९६५५९३६ र ९८६५६२५६०५
२	श्री तपोवन मा.वि पडपडा	राजेन्द्र बहादुर सिंह	९८४८८१३४९७
३	श्री लटिनाथ मा.वि रस्कोट	भगिरथ सिंह बिष्ट	९८६६६०४३८८
४	श्री सल्लेधार मा. वि मुरै	कृष्ण सिंह बोहरा	९८६८८७५८८४
५	श्री अपिपथ प्रदर्शक मा.वि शेरी	लालदत्त जोशी	९८४१०८६४६४
६	श्री शिवालिङ्ग मा वि पथरकाडा	इश्वर सिंह कोट्टारी	९८६४६३९०९६
७	श्री दुर्गेश्वरी आ वि दह	मान बहादुर सिंह	९८४८८९६२३९ र ९७५९५००७६९
८	श्री दुर्गेश्वरी आ वि ताकु	लालमनी बहोरा	९८४८२३७१९५ र ९७४९५२०३४७
९	श्री लाम्बरआ वि लाम्बरगर	गोपाल सिश महारा	९८४१७१४९५०
१०	श्री लटिनाथ आ वि जुडे	अकबर सिंह बोहरा	९८४८२३७९६२
११	श्री दुर्गा आ वि च्युरानी	नि प्र.अ रविन्द्र धामी	९७५९५०२६३१
१२	श्री सिराडभूमि आ.वि छिपान	प्रेम सिंह डडाल	९८४१६६१५३०
१३	श्री डाडाँबाग आ वि इथिड	प्रेम सिंह महारा	९८४८२३७९२०
१४	श्री भवानी आ वि तोलिमाण्डौ	रघुवीर सिंह ठगुन्ना	९७४९१२२५३१
१५	श्री भुवनेश्वरी आ वि घोडेधार	गुल हुसेन खाँ	९८४१७१३०७१
१६	श्री दुर्गेश्वरी आ वि ठुलथाला	हेमा सिंह	९८४२१८९५३०
१७	श्री हटिना आ वि मर्मती	कृष्ण सिंह बिष्ट	९८४३९८३०८०
१८	श्री भवानी आ वि वाथी	हरक धामी	९७४९१४८४१७
१९	श्री ज्योती आ वि सार्सी	अमर सिंह बिष्ट	९७४९५२०७१७
२०	श्री महादेव आ वि मटेला	महेन्द्र बहादुर सिंह	९८४८२१४६०६
२१	श्री अपिचौलानी आ वि बगजेबला	बिष्णु दत्त पन्त	९८६५९७३७६९
२२	श्री बिपी आ वि सल्लेथुम	जनक राज जोशी	९८४७५०४३६०
२३	श्री भुमेश्वरी आ वि गल्मसा	कृष्ण सिंह धामी	९८४७५१२९५७
२४	श्री दुर्गेश्वरी आ वि बारौ	गजेन्द्र बहादुर सिंह	९८६८४९४६००
२५	श्री हंसवाहिनी आ वि ओडिखेत	पदम राज भट्ट	९८६४६४०५८६
२६	श्री युवावर्ष आ वि सार्सी	हरिदत्त जोशी	९८४३०३९८६७
२७	श्री मलिकार्जु आ वि परीवन	प्रेम सिंह कोट्टारी	९७४९५९७१२५

२८	श्री दुर्गाभवानी आ वि पथरकाडा	हरिराम कोट्टारी	९८८८२१४६४४	
२९	श्री धुर्वतारा आ वि मौरे	प्रताप सिंह डडाल	९८६४६४२०६६	
३०	श्री हटिनाथ आ वि जमुनाबगर	राजेन्द्र सिंह महारा	९८६४३२७४९८	
३१	श्री हिमालय आ वि थाम	नारायण सिंह महारा	९७४१४०३४७०	
३२	श्री भुमराज आ वि गोल्फा	भवान सिंह महारा	९८४७११८८८७	
३३	श्री धौलपुर आ वि जन्निगाउँ	जेगेन्द्र सिंह महारा	९८४३०३९८६६	
३४	श्री दुर्गेश्वरी आ वि बार्कु	वीर सिंह महारा	९८६९८४६६५०	
३५	सिद्धनाथ आ वि बजकोट	तेज बहादुर सिंह	९८४८२३५१६८	
३६	श्री लर्डहिल आ वि नखिरी	लक्ष्मण महारा	९८४८९३५२८७	
३७	श्री सिद्धविनायक आ वि डेडपानी	गजेन्द्र सिंह महारा	९८४४१६२०१५	
३८	श्री सुर्योदय आ वि गन्याड	धनीराम टमटा	९७४९५७१५५५	
३९	श्री भुमेश्वर आ वि लोया	मोहन सिंह धामी	९७४९१५१०६३	
४०	श्री प्रगतिशिल आ वि पडाथी	कृष्ण सिंह धामी	९८६४६३८३७३	
४१	श्री प्रशान्त आ वि पारिबगड	रुपसी बोहरा	९८४२१६८११०	
४२	श्री भूमिश्वरी आ वि गोदेगाउँ	भाना महारा	९८४४६६८८४४	
४३	श्री भुवनेश्वरी आ वि दुनी	रामचन्द्र जोशी	९८६८५१९९०६	
४४	श्री सिद्धनाथ आ वि मल्लामौरे	करवीर सिंह कोट्टारी	९८४७१४९०८७	
४५	श्री सिद्धनाथ आ वि बौडाय	कृष्ण सिंह सितोली	९७४९५२०४६४	